ARTIKLER 85

UTDANNING OG YRKE TIL LÆRERKANDIDATENE FRA 1965

Av
Idar Møglestue og Arild Jeber

EDUCATION AND OCCUPATION OF GRADUATES FROM TEACHERS' TRAINING COLLEGES IN 1965

OSLO 1976

ARTIKLER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ NR. 85

UTDANNING OG YRKE TIL LÆRERKANDIDATENE FRA 1965

Av
Idar Møglestue og Arild Jeber

EDUCATION AND OCCUPATION OF GRADUATES FROM TEACHERS' TRAINING COLLEGES IN 1965

OSLO 1976

ISBN 82-537-0611-1

FORORD

Denne analyse av utdannings- og arbeidsforholdene til personer med lærerprøve fra 1965, bygger på resultatene av en undersøkelse som Lærerutdanningsrådet, Norsk Lærerlag og Statistisk Sentralbyrå foretok i november 1973.

En prosjektgruppe med representanter for de tre instanser har stått for opplegg og gjennomføring av undersøkelsen. Foruten de to Byråfunksjonærene som har skrevet artikkelen, har avdelingssjef Annfinn Nossum, professor Åsmund L. Strømnes og rektor Sigmund Sunnanå (prosjektleder) vært med i prosjektgruppen.

Utgiftene til oppgaveinnsamlingen og EDB-behandlingen av materialet er dekket av Lærerutdanningsrådet ved tilskott over kap. 383, Skoleforskning på Kirke- og undervisningsdepartementets budsjett.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 23. juni 1976

Petter Jakob Bjerve

PREFACE

This analysis of educational and occupational conditions of persons graduated from teachers' training colleges in 1965 is based on the results of a survey carried out in November 1973 by the Council for Teachers' Training, Norsk Lærerlag (national union of teachers), and the Central Bureau of Statistics.

A project group consisting of members from the three bodies has been responsible for planning and carrying out of the survey. Members of the group were, apart from the two Bureau officials behind this article, Annfinn Nossum, head of department, Åsmund L. Strømnes, professor, and Sigmund Sunnanå, principal (project leader).

The expences on data collection and processing have been covered from the Council for Teachers' Training by grants over chap. 383 School Research in the Budget of the Ministry of Church and Education.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 23 June 1976

Petter Jakob Bjerve

INNHOLD

		Side
1.	Innledning	7
	1.1 Formål og opplegg	7
	1.2 Oppgaveinngang	8
2.	Kjønn, alder og hjemsted	10
3.	Utdanning fram til lærerprøve	14
	3.1 Forutdanning	14
	3.2 Lærerprøven	18
4.	Videreutdanning	20
	4.1 Kjønn og linje	20
	4.2 Fagområde	23
	4.3 Ekteskapelig status og barnetall	25
5.	Yrkesaktivitet	28
	5.1 Yrke høsten 1973	29
	5.2 Yrkesaktivitet i årene 1965-1973	32
6.	Familieforhold og yrke	37
7.	Utdanning og yrke	39
8.	Geografisk tilknytning og yrke	43
9.	Sammenfatning	47
V e d l e g g:	Spørreskjemaet	51
Sammendrag på engelsk		53

CONTENTS

		Page
1.	Introduction	7
	1.1 Object and design	7
	1.2 Data collection	8
2.	Sex, age and domicile	10
3.	Education up to teaching certificate	14
	3.1 Education prior to teaching colleges	14
	3.2 The teaching certificate	18
4.	Continuing education	20
	4.1 Sex and branch	20
	4.2 Field of study	23
	4.3 Marital status and number of children	25
5.	Activity	28
	5.1 Occupation autumn 1973	29
	5.2 Activity during the period 1965-1973	32
6.	Family background and occupation	37
7.	Education and occupation	39
8.	Geographical connection and occupation	43
9.	Summary	47
A p p e n d i x:	Survey questionnaire	51
English summary		53

1. INNLEDNING

1.1 Formål og opplegg

Tallet på uteksaminerte fra allmennlærerskolene har variert kraftig. Fra et nivå på ca. 1 000 lærerkandidater i 1925, sank tallet på uteksaminerte til et lavmål i 1930-årene. I perioden 1930-1933 og i 1937 ble det ikke ferdigutdannet noen allmennlærere. Blant annet på grunn av de ekstraordinære forhold som krigen skapte, var tallet på uteksaminerte fra lærerskolene lavt også i 1940-årene. Det nådde nivået fra 1925 først i siste halvpart av 1950-årene, for deretter å stige videre til et nytt toppnivå i 1967 med i alt 2 580 lærerkandidater. I de senere år har tallet på uteksaminerte fra allmennlærerskolene på nytt vist nedgang.

Svingningene i tallet på uteksaminerte fra lærerskolene skyldes i stor utstrekning tiltak iverksatt for å få samsvar mellom tilgangen på og behovet for utdannede allmennlærere. Erfaringen har vist at denne tilpasning er vanskelig. Blant de mange usikre faktorer nevnes det forhold at ikke alle uteksaminerte fra lærerskolene søker arbeid i skolen, mens andre bare tar arbeid i skolen en kort tid. Det er ting som tyder på at stadig flere nytter lærerutdanning som grunnlag for annet yrke.

For å få et bedre underlag for de beslutninger som treffes om kapasitet, undervisningsopplegg m.v. ved lærerutdanningsinstitusjonene, har Kirke- og undervisningsdepartementet behov for nærmere opplysninger om blant annet videreutdanningen, yrkesvalget og yrkesaktiviteten til personer med lærerutdanning. I samarbeid med Statistisk Sentralbyrå og Norsk Lærerlag besluttet Lærerutdanningsrådet derfor å foreta en undersøkelse høsten 1973 blant lærerkandidatene fra 1965. Undersøkelsen skulle belyse utdannings- og arbeidsforholdene til kandidatene i en åtte-årsperiode etter gjennomgått allmennlærerskole. Det skulle legges særlig vekt på å få fram tall for lærerkandidater med og uten pedagogisk arbeid og tall som kunne belyse de faktorer som påvirker frafallet fra læreryrket.

Undersøkelsen er lagt opp som en postenquete, det vil si at opplysningene er hentet inn på spørreskjemaer sendt til lærerkandidatene fra 1965 og returnert fra disse gjennom posten. Denne oppgaveinnsamling ble foretatt med utgangspunkt i eksamensprotokollene. Kandidatenes postadresser på undersøkelsestidspunktet (1. november 1973) ble dels hentet fra medlemskartoteket til Norsk Lærerlag og dels fra Statistisk Sentralbyrås sentrale personregister. Avtrykk av spørreskjemaet er tatt med som vedlegg bakerst i denne artikkel.

På skjemaet er det stilt fire hovedkategorier av spørsmål, hvorav den ene består av spørsmål som skal gi bakgrunnsopplysninger om lærerkandidatene. Det er her tale om opplysninger om kjønn, alder, hjemsted, ekteskapelig status, ektefelles yrke og barnetall. Den andre omfatter spørsmål om fullførte utdanninger før og etter lærerprøven. Tredje kategori er spørsmål om varighet, art og arbeidssted for de stillinger lærerkandidatene har innehatt etter avlagt lærerprøve sommeren 1965 og fram til 1. november 1973. Den siste hovedgruppen av spørsmål går nærmere inn på arbeidsforholdene til lærerkandidatene på undersøkelsestidspunktet. Ansatte i skoleverket på det tidspunkt er blant annet bedt om å opplyse om de hadde planer om å skifte eller slutte i lønnet arbeid, eventuelt om å oppgi hovedgrunnen til slike planer. Lærerkandidater som pr. 1. november 1973 hadde arbeid utenfor skoleverket eller som var ikke-yrkesaktive, er på tilsvarende måte bedt om å angi hovedgrunnen til at de sluttet i undervisningsstilling eller til at de ikke hadde innehatt noen slik stilling. Disse lærerkandidatene er samtidig bedt om å opplyse om de hadde planer om å ta arbeid i skolen.

I artikkelen analyseres resultatene av den statistiske bearbeidingen av de innsamlede opplysninger. Svarene på spørsmålene om planer for skifte av arbeid og om grunnene for slike planer m.v. behandles imidlertid ikke her, da de vil bli drøftet i en egen rapport om yrkesmobiliteten til lærerkandidatene.

Først i artikkelen gis det en oversikt over oppgaveinnsamlingen og over sammensetningen av lærerkullet fra 1965. Dernest behandles opplysningene om utdanningen til lærerkandidatene. I de neste kapitler drøftes yrkesaktiviteten til lærerkullet samlet og til kandidater med ulik bakgrunn når det gjelder kjønn, familieforhold, utdanning og geografisk tilknytning. Til slutt gis det en sammenfatning av resultatene av undersøkelsen.

1.2 Oppgaveinngang

Det var til sammen 2 126 personer som avla lærerprøven i 1965. Av disse var 45 eller 2,1 prosent registrert som utvandret eller døde før undersøkelsestidspunktet. Undersøkelsen skulle dermed totalt ha omfattet 2 081 lærerkandidater. Dels på grunn av mangelfulle adresseopplysninger og dels som følge av treghet og uvillighet til å svare på de stilte

spørsmål, er det ikke lykkes å få svar fra alle lærerkandidatene. Da strek ble satt for innsamlingen av oppgaver våren 1974, etter et omfattende arbeid med adressesøking og etter at det var purret tre ganger på manglende svar, så oversikten over oppgaveinngangen slik ut:

	Antall	Prosent
Skjema ikke sendt eller returnert av postverket på grunn av ukjent adresse	54	2,6
Skjema sendt ut, men ikke returnert	138	6,6
Skjema returnert i utfylt stand	1 889	90,8
I a l t	2 081	100,0

Oversikten over utdanningen og yrkesaktiviteten til lærerkandidatene fra 1965 bygger altså på opplysninger gitt av 1 889 kandidater, det vil si på oppgaver fra 91 prosent av de kandidatene som var registrert som bosatte her i landet pr. 1. november 1973. Frafallet utgjør således 9 prosent. På bakgrunn av vanskene med å få kontakt med et kull uteksaminerte fra lærerskolene 8½ år etter eksamen, må svarprosenten betegnes som svært tilfredsstillende. I den sammenheng nevnes at en stor del av lærerkandidatene hadde skiftet bosted mange ganger etter avsluttet lærerskole. Det var dessuten svært mange av kvinnene som hadde skiftet navn.

Dersom det er systematiske forskjeller i de undersøkte forhold blant lærerkandidater som svarte og dem som ikke svarte, kan selv et forholdsvis lite frafall føre til betydelige feil i resultatene av undersøkelsen. Mulighetene for å kontrollere om det er tilfelle er begrensede. Vi kjenner imidlertid sammensetningen av de to grupper etter kjønn, alder, hjemstedsfylke, linje og gjennomsnittskarakter til lærerprøven, fordi slike data framgår av eksamensprotokollene. Disse opplysningene, som analyseres i de etterfølgende kapitler, viser at det bare var små avvik de to gruppene imellom. Tilleggsopplysningene for de lærerkandidatene som det ikke lykkes å få svar fra, medfører ingen endring av betydning i det bildet de mottatte svar gir av kandidatenes fordeling etter kjønn, alder, hjemsted, linje og eksamenskarakter.

Dette resultat kan imidlertid ikke uten videre overføres til de andre opplysningene i undersøkelsen. Det er blant annet mulig at lærerkandidater uten tilknytning til skoleverket oftere enn andre kan ha unnlatt å returnere spørreskjemaet, ganske enkelt fordi de kan være mindre motiverte for å delta i en lærerundersøkelse enn kandidater som arbeider i skolen. Dermed kan undersøkelsen komme til å vise et for høyt tall for andelen av lærerkandidater med pedagogisk arbeid. Denne mulighet er vurdert mot tall for yrkesaktiviteten til personer med lærerskoleeksamen i noen særtabeller fra folketellingen i 1970[1]. Disse talloppgavene viser en yrkesaktivitet blant lærerutdannede som samsvarer godt med resultatene av vår undersøkelse for 1965-kullet. Frafallet synes dermed heller ikke å ha medført feil av betydning i de opplysninger undersøkelsen gir om fordelingen av lærerkandidatene på pedagogisk og annet arbeid.

2. KJØNN, ALDER OG HJEMSTED

Av de uteksaminerte fra allmennlærerskolene i 1965 var nær tre femteparter kvinner og to femteparter menn. Det var omtrent samme overvekt av kvinnlige lærerkandidater som i de nærmest foregående og etterfølgende kull. Det har ellers vært et flertall av kvinner blant de uteksaminerte fra allmennlærerskolene i alle år etter 1955, mens det i tidligere etterkrigsår var omtrent like mange menn som kvinner blant lærerkandidatene. I mellomkrigsårene var det som oftest et klart flertall av menn blant de uteksaminerte fra allmennlærerskolene.

Tabell 1. Lærerkandidatene etter kjønn *Teacher graduates by sex*

Kjønn *Sex*	Alle kandidater *All graduates*		Kandidatene med i undersøkelsen *Reported graduates*		Alle kandidater i pst. av innb. på 22 år *Graduates in per cent of inhabitants 22 years old*
	Antall *Number*	Prosent *Percentages*	Antall *Number*	Prosent *Percentages*	
Kvinner *Females* ..	1 269	59,6	1 112	58,9	5,0
Menn *Males*	857	40,4	777	41,1	3,2
I alt *Total*	2 126	100,0	1 889	100,0	4,1

1) Resultatene av denne særbearbeiding av materialet fra Folketelling 1970 vil bli analysert i en annen publikasjon fra Statistisk Sentralbyrå.

Lærerkandidatene fra 1965 utgjorde samlet 4,1 prosent av et årskull i befolkningen (alle 22-åringer ved utgangen av 1965). Tilsvarende forholdstall var 5,0 prosent for kvinner og 3,2 prosent for menn.

Blant de lærerkandidater som ga opplysninger til undersøkelsen var det forholdsvis færre kvinner enn i hele lærerkullet. Forskjellen er imidlertid liten, og den skyldes ikke en mindre svarvillighet hos kvinner enn hos menn. Avviket er oppstått fordi det var flere kvinnelige enn mannlige lærerkandidater det ikke lykkes å finne postadressen til.

Nesten tre fjerdeparter av dem som tok lærerprøven i 1965 var yngre enn 25 år, snaut femteparten var 25-29 år og vel tiendeparten 30 år og over. Den mest typiske alder var 22 år, i alt 30 prosent av lærerkandidatene passerte denne alder i eksamensåret.

Tabell 2. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater etter alder. Prosent
Female and male teacher graduates by age. Percentages

Alder pr. 31/12-1965 *Age*	Alle kandidater *All graduates*			Kandidater med i undersøkelsen *Reported graduates*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
21-22 år *years*	38,1	48,0	23,4	38,4	47,8	25,0
23-24 " "	32,8	33,7	31,4	32,5	32,9	31,8
25-29 " "	18,1	8,9	31,8	18,2	9,4	30,9
30-39 " "	7,0	5,4	9,3	6,7	5,6	8,3
40 år og over *years and over*	4,0	4,0	4,1	4,2	4,3	4,0
I alt *Total*	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gj.sn. alder, år *Average age, years* ..	24,9	24,3	25,7	24,9	24,4	25,6

De kvinnelige lærerkandidatene var gjennomgående yngre enn de mannlige. Gjennomsnittsalderen til kvinnene var således ca. 1½ år lavere enn den til mennene. Denne aldersforskjell skyldes at de kvinnelige kandidatene var i eller i nærheten av den typiske eksamensalder langt hyppigere enn deres mannlige kullkamerater. Av kvinnene var således hele 72 prosent 21-23 år, mens 41 prosent av mennene var i denne alder.

Diagram 1. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater etter alder ved utgangen av 1965
Female and male teacher graduates by age in 1965

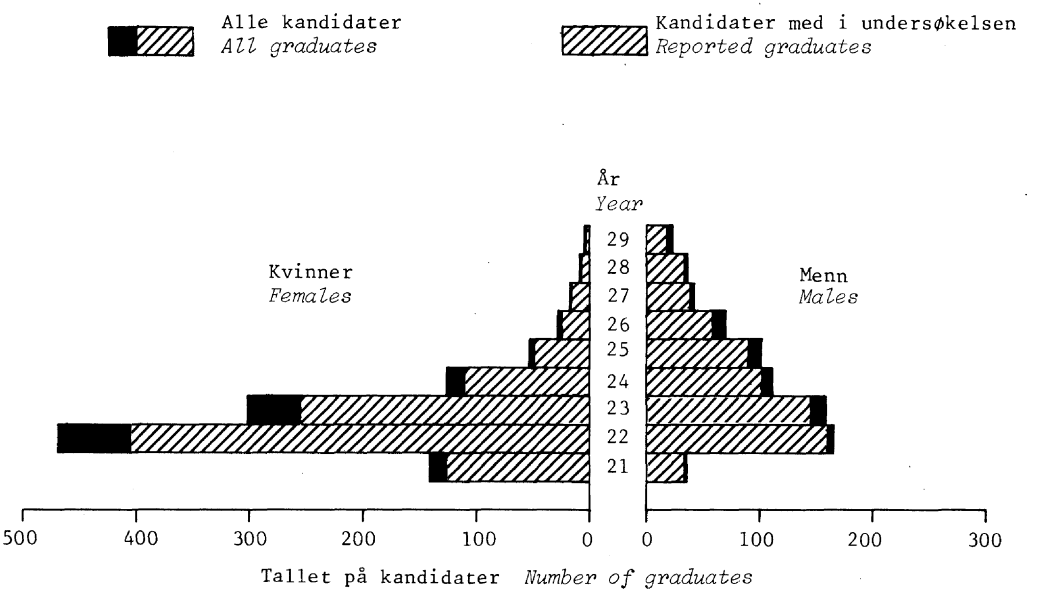

Den del av lærerkullet som har gitt opplysninger til vår undersøkelse, hadde en alderssammensetning som i alle hovedtrekk var lik den til hele kullet.

Tabell 3. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater etter hjemsted. Prosent *Female and male teacher graduates by domicile. Percentages*

Landsdel *Region*	Alle kandidater *All graduates*			Kandidater med i undersøkelsen *Reported graduates*			Alle kandidater i prosent av innbyggere på 22 år *Graduates in per cent of inhabitants 22 years old*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Østlandet ...	44	49	36	43	49	34	3,7	4,9	2,4
Sørlandet ...	6	6	6	6	6	7	5,0	5,9	4,3
Vestlandet ..	27	25	30	27	25	31	4,4	5,2	3,8
Trøndelag ...	9	9	9	10	10	9	4,0	5,2	2,8
Nord-Norge ..	14	11	19	14	10	19	4,6	4,7	4,5
Hele landet *The whole country*	100	100	100	100	100	100	4,1	5,0	3,2

I alt 44 prosent av lærerkandidatene var hjemmehørende på Østlandet, mens bare 6 prosent kom fra Sørlandet. I forhold til folketallet var likevel Østlandet den landsdel som var svakest og Sørlandet den landsdel som var sterkest representert blant lærerkandidatene fra 1965. Det forholdsvis høye tall på lærerkandidater fra Sørlandet kommer først og fremst av at denne landsdel hadde relativt mange kvinnelige lærerkandidater, de utgjorde 5,9 prosent av alle 22-årige kvinner i landsdelen. Også mennene fra Sørlandet var imidlertid godt representert i lærerkullet, deres antall svarte til en andel av 4,3 prosent av alderskullet på 22 år. Det var bare Nord-Norge som hadde flere mannlige lærerkandidater i forhold til tallet på 22-årige menn bosatt i landsdelen (4,5 prosent). Tilsvarende forholdstall utgjorde bare 2,4 prosent for mannlige lærerkandidater hjemmehørende på Østlandet. Når denne sentrale landsdel i forhold til sitt folketall var svakere representert i lærerkullet enn andre landsdeler, skyldes det i første rekke at Oslo var svakt representert med egne elever ved lærerskolene. Tallet på lærerkandidater hjemmehørende i Oslo utgjorde bare 2,6 prosent av et kull Oslo-ungdom. For kvinner var andelen 3,8 prosent og for menn bare 1,3 prosent. Østlandet ellers var representert i lærerkullet like hyppig som gjennomsnittlig for alle landsdeler.

Også når det gjelder fordelingen på de landsdeler kandidatene var hjemmehørende i, viser tallene for alle uteksaminerte og tallene for kandidater som ga opplysninger til undersøkelsen bare små avvik.

Tabell 4. Lærerkandidatene[1] i grupper for kjønn og type hjemstedskommune i prosent av innbyggere på 22 år i gruppene *Teacher graduates[1] in groups by sex and type of domicile in per cent of inhabitants 22 years old in the groups*

Landsdel *Region*	Kvinner og menn *Females and males*		Kvinner *Females*		Menn *Males*	
	Spredtbygd kommune[2]	Tettbygd kommune[3]	Spredtbygd kommune	Tettbygd kommune	Spredtbygd kommune	Tettbygd kommune
Østlandet .	4,2	2,9	5,5	3,9	3,0	1,8
Sørlandet .	5,7	4,3	7,8	4,9	4,2	3,7
Vestlandet	5,6	3,1	6,3	3,7	5,0	2,6
Trøndelag .	5,0	2,7	6,0	3,9	4,3	1,4
Nord-Norge	3,5	4,4	3,2	4,5	3,8	4,4
Hele landet *The whole country* ...	4,6	3,2	5,4	4,0	4,0	2,3

1) Kandidater med i undersøkelsen.
1) Reported graduates. 2) Municipalities where less than 50 per cent of the inhabitants are residing in densely populated areas. 3) Municipalities where at least 50 per cent of the inhabitants are residing in densely populated areas.

Tre femteparter av kandidatene kom fra tettbygde kommuner, det vil si kommuner hvor minst 50 prosent av innbyggerne var bosatt i tettbygde strøk. Sett i forhold til folketallet var det imidlertid de spredtbygde kommunene som hadde flest lærerkandidater, nemlig nesten en halv gang til så mange lærerkandidater som tettbygde kommuner. Dette forhold gjaldt både for kvinner og menn og for de ulike landsdeler. Nord-Norge er imidlertid et unntak; lærerkandidatene fra denne landsdelen var hyppigst hjemmehørende i tettbygde kommuner.

3. UTDANNING FRAM TIL LÆRERPRØVE

3.1 Forutdanning

To tredjeparter av lærerkandidatene hadde examen artium eller eksamen fra økonomisk gymnas som høyeste fullførte utdanning før lærerprøven, mens snaut en tiendepart hadde utdanning på universitets- og høgskolenivå. Det var således til sammen tre fjerdeparter av kandidatene som hadde gjennomgått gymnaseksamen før de begynte på lærerskolen. Av den resterende fjerdepart av kandidatene hadde en halvpart realskole og en tredjepart folkehøgskole som forutdanning for lærerskolen.

Tabell 5. Lærerkandidatene etter kjønn og høyeste utdanning før lærerskole *Teacher graduates by sex and highest education completed previous to teachers' training college*

Forutdanning *Previous education*	Kandidater med i undersøkelsen *Reported graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Folkehøgskoleutdanning *Folk high school*	152	83	69	8,1	7,4	8,9
Realskoleutdanning *Secondary general school, lower stage*	235	109	126	12,4	9,8	16,2
Gymnasutdanning *Secondary general school, upper stage*	1 239	781	458	65,6	70,2	59,0
Annen utdanning på ungdomsskole- eller gymnasnivå *Other education at the second level*	61	16	45	3,2	1,5	5,8
Utdanning på universitets- og høgskolenivå *Education at the third level*	172	112	60	9,1	10,1	7,7
Uoppgitt forutdanning *Education unknown*	30	11	19	1,6	1,0	2,4
I alt *Total*	1 889	1 112	777	100,0	100,0	100,0

Kvinnene hadde gjennomgående fullført utdanning på et høyere nivå enn mennene før de begynte på lærerskolen. Fire femteparter av kvinnene hadde således gymnasutdanning eller høyere utdanning, mens det blant de mannlige lærerkandidatene bare var to tredjeparter som hadde slik forutdanning.

Når en så stor del av lærerkandidatene hadde gymnasutdanning, skyldes det at allmennlærerskolene som hovedregel bygger på gymnasene. Personer uten examen artium eller eksamen fra økonomisk gymnas kan bare helt unntaksvis opptas som elever ved de to-årige og tre-årige linjer ved lærerskolene.

Tabell 6. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater etter linje ved lærerskolen. Prosent *Female and male teacher graduates by branch at teachers' training colleges. Percentages*

Linje *Branch*	Alle kandidater *All graduates*			Kandidater med i undersøkelsen *Reported graduates*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
4-årig *Four-yearly*	24	19	32	24	19	32
2-årig *Two-yearly*	71	75	65	71	75	65
3-årig *Three-yearly*	5	6	3	5	6	3
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100

Derimot tar skolene opp elever uten gymnaseksamen på en egen fire-årig linje. Av kullet fra 1965 hadde snaut en fjerdedel gjennomgått den fireårige linjen. Blant kandidatene fra fire-årig linje var et flertall menn.

Tabell 7. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med forskjellig linje på lærerskolen, etter forutdanning. Prosent *Female and male teacher graduates from different branch at teachers' training colleges by previous education. Percentages*

Forutdanning *Previous education*	4-årig linje *Four-yearly branch*			2- og 3-årig linje *Two- and three-yearly branch*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Folkehøgskoleutdanning *Folk high school*	33	39	28	-	-	-
Realskoleutdanning *Secondary general school, lower stage*	50	50	50	-	-	-
Gymnasutdanning *Secondary general school, upper stage*	2	1	2	86	87	86
Annen utdanning på ungdomsskole- eller gymnasnivå *Other education at the second level*	8	4	12	2	1	3
Utdanning på universitets- og høgskolenivå *Education at the third level*	1	1	-	12	12	11
Uoppgitt forutdanning *Education unknown*	6	5	8	-	-	-
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100
Tallet på kandidater med i undersøkelsen *Number of reported graduates*	464	214	250	1 425	898	527

Halvparten av både de kvinnelige og de mannlige kandidatene fra fire-årig linje hadde realskole som høyeste utdanning før lærerskolen. Storparten av de andre kandidatene fra denne linjen, såvel kvinner som menn, hadde folkehøgskole som forutdanning. Folkehøgskolebakgrunn var likevel noe vanligere hos kvinner enn hos menn, som til gjengjeld hadde forskjellige fagskoler som høyeste utdanning hyppigere enn kvinner. Bare noen ganske få kandidater fra fire-årig linje hadde gymnasutdanning. Av kandidatene fra to- og tre-årig linje hadde en åttendepart, i tillegg til sin gymnaseksamen, fullført en postgymnasial utdanning før de tok fatt på lærerskolen.

Forskjellen i arten av forutdanningen til kvinner og menn var alt i alt liten innenfor de enkelte linjer. Merknaden foran om at forutdanningen til de kvinnelige lærerkandidatene gjennomgående lå på et høyere nivå enn den til de mannlige kandidatene, gjenspeiler således stort sett bare det forhold at menn oftere enn kvinner hadde gjennomgått den firårige lærerutdanningen.

Gymnasutdanningen til lærerkandidatene fra 1965 var språkfaglig (engelsk-, latin- eller norrønlinje) i større utstrekning - særlig for menn - enn blant artianere flest. Tre fjerdeparter av de kvinnelige lærerkandidatene med gymnasutdanning og halvparten av de mannlige hadde således examen artium på en av språklinjene, mens det i et gymnaskull er vanlig at ca. to tredjeparter av kvinnene og fjerdeparten av mennene har eksamen på disse linjer.

Tabell 8. Lærerkandidater med gymnasutdanning etter gymnaslinje og etter hovedkarakter til gymnaseksamen. Prosent *Teacher graduates with secondary general school, upper stage as previous education by branch and by mark from secondary school. Percentages*

Kjønn *Sex*	Gymnaslinje *Branch at secondary school*			Hovedkarakter til gymnaseksamen *Mark from secondary school*			Kandidater med gymnas i alt *Total*
	Språkfaglig *Language branch*	Samfunnsfaglig *Economics and social science branch*	Naturfaglig *Mathematics and natural science branch*	Særdeles tf. *Excellent*	Meget tf. *Very good*	Tf. *Good*	
Kvinner *Females*	73	3	24	1	68	31	100
Menn *Males*	46	3	51	1	64	35	100
I alt *Total* ...	63	3	34	1	67	32	100

De kvinnelige lærerkandidatene hadde gjennomgående en noe bedre gymnaskarakter enn de mannlige kandidatene. Av kvinnene hadde således 69 prosent og av mennene 65 prosent meget tilfredsstillende eller bedre i hovedkarakter til gymnaseksamen. Denne forskjell var mest markert for kandidater med gymnaseksamen på språklinjene, hvor 70 prosent av kvinnene og 61 prosent av mennene hadde oppnådd meget tilfredsstillende eller bedre i hovedkarakter. Disse resultater kan tyde på en viss forskjellsbehandling i kvinners disfavør ved opptaket til lærerskolene, noe som eventuelt må skyldes at en har ønsket å fylle en minstekvote av mannlige lærerskolestudenter. Det er imidlertid samtidig grunn til å understreke at også

andre forhold enn gymnaskarakter tas i betraktning ved opptak av lærerskolestudenter, blant annet gis det tilleggspoeng for undervisningspraksis.

I et gymnaskull var det i 1960-årene vanlig at halvparten fikk meget tilfredsstillende eller bedre i hovedkarakter. Det at to tredjeparter av kandidatene fra de to- og tre-årige linjer ved lærerskolene hadde oppnådd denne karakter, viser at de var rekruttert blant artianere med forholdsvis gode gymnaskarakterer.

3.2 Lærerprøven

Når gymnaskarakterene tillegges vekt ved inntaket til lærerskolene, er det fordi en mener at en god forutdanning er et nødvendig grunnlag for gjennomføringen av det to- eller tre-årige lærerstudiet. Tallene i tabellen nedenfor viser da også at det er en klar sammenheng mellom karakterer oppnådd til de to eksamener. Av lærerkandidater med særdeles tilfredsstillende i hovedkarakter til gymnaseksamen oppnådde således alle menn og fire femteparter av kvinnene 2,60 eller bedre i gjennomsnittskarakter til lærerprøven. En så god lærerprøvekarakter ble på den annen side oppnådd av 37 prosent av menn og 49 prosent av kvinner med tilfredsstillende i hovedkarakter fra gymnaset.

Tabell 9. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med forskjellig hovedkarakter til gymnaseksamen etter gjennomsnittskarakter til lærerprøven. Prosent *Female and male teacher graduates with different mark from secondary school by mark from teachers' training college. Percentages*

Gj.sn. karakter til lærerprøven *Average mark from college*	Kvinner *Females*				Menn *Males*			
	I alt *Total*	Karakter til gymnaseks. *Mark from secondary school*			I alt *Total*	Karakter til gymnaseks. *Mark from secondary school*		
		Stf. *Excellent*	Mtf. *Very good*	Tf. *Good*		Stf. *Excellent*	Mtf. *Very good*	Tf. *Good*
3,00 og bedre *and higher*	13	40	15	7	11	50	13	7
2,99 - 2,60	52	40	57	42	38	50	43	30
2,59 - 2,20	32	20	27	44	45	-	39	55
2,19 og dårligere *and lower*	3	-	1	7	6	-	5	8
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100	100	100
Kandidater med gymnaseksamen *Number of graduates with secondary general school, upper stage* .	864	10	581	273	505	4	322	179

Diagram 2. Mannlige og kvinnelige lærerkandidater prosentvis fordelt etter karakter til lærerprøven *Males and female teacher graduates by mark to teacher certificate*

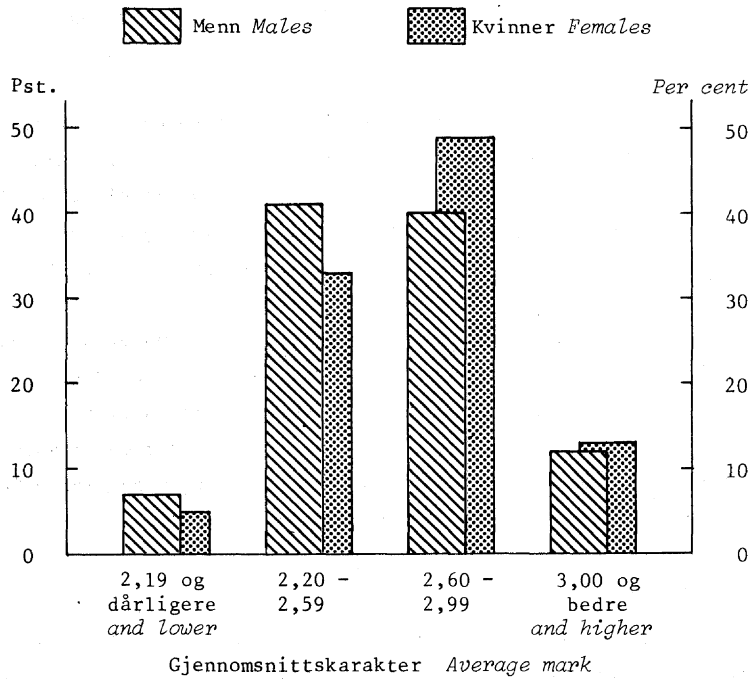

De kvinnelige lærerkandidatene oppnådde i 1965 ofte en bedre gjennomsnittskarakter til lærerprøven enn sine mannlige kullkamerater. Dette var mest markert for kandidatene fra de to-årige linjer. Karakterfordelingen til kandidatene fra fire-årig linje viser ingen slik tendens, her var det snarere de mannlige lærerkandidatene som oppnådde de beste karakterer i gjennomsnitt. På denne linjen fikk således 57 prosent av mennene og 49 prosent av kvinnene 2,60 eller bedre i gjennomsnittskarakter til lærerprøven.

4. VIDEREUTDANNING

Innføringen av obligatorisk 9-årig skole stilte lærerne overfor nye og sterkt utvidde undervisningsoppgaver. Denne utfordring kunne ikke møtes bare ved å øke tallet på uteksaminerte lærere, det var også nødvendig å gjennomføre reformer i lærerutdanningen. Reformarbeidet tok til i slutten av 1950-årene, og det ble vesentlig intensivert i årene etter 1965 da alle allmennlærerskolene snart kom i gang med forsøksvirksomhet. Forsøkene tok dels sikte på utprøving av nye undervisningsopplegg innenfor rammen for to- og fire-årig ordinær lærerutdanning, dels utprøving av modeller for tre-årig allmennlærerutdanning med innebygd faglig fordypning og spesialisering og dels opplegg av ett-årige videreutdanningskurs bygd på avsluttet ordinær lærerutdanning.

Vi har alt sett at reformene innenfor lærerutdanningen har hatt betydning for lærerkandidatene fra 1965, idet 5 prosent av disse hadde gjennomgått en tre-årig forsøkslinje. Som det vil framgå av oversikten nedenfor, har imidlertid de ett-årige videreutdanningskursene - sammen med tilleggsutdanning ved faglærerskoler, universiteter og høgskoler - hatt større betydning for lærerkandidatenes videreutdanning.

4.1 Kjønn og linje

Vel åtte år etter lærerprøven (1. november 1973) hadde i alt tre femteparter av kandidatene fullført videreutdanning (utdanning utover ordinær lærerutdanning) av minst ett års varighet. Tallene viser at videreutdanning var langt vanligere blant de mannlige enn blant de kvinnelige lærerkandidatene. Av mennene hadde således tre fjerdeparter og av kvinnene halvparten utdanning utover to- eller fireårig lærerutdanning.

Tabell 10. Lærerkandidatene etter kjønn og høyeste fullførte utdanning
Teacher graduates by sex and highest education completed

Fullført utdanning pr. 1/11-1973 *Education completed*	Kandidater med i undersøkelsen *Reported graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Allmenn lærerutdanning (4- og 2-årig) uten videreutdanning *Without continuing education*	798	592	206	42	53	26
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutdanning *One-year continuing teacher education*	545	303	242	29	28	31
Adjunktutdanning *Two-year continuing teacher education*	523	212	311	28	19	40
Lektorutdanning *Continuing teacher education including a major university course* .	17	3	14	1	-	2
Annen utdanning *Other continuing education*	6	2	4	-	-	1
I alt *Total*	1 889	1 112	777	100	100	100

Videreutdanningen til de mannlige lærerkandidatene var dessuten mer omfattende enn den til de kvinnelige kandidatene. Mens andelen av kandidater med ett-årig videreutdanning var omtrent den samme for de to kjønn, hadde menn adjunktutdanning over dobbelt så hyppig som kvinner.

Tilleggsutdanningen innebygd i de tre-årige forsøkslinjer er her regnet som ett års videreutdanning. Kandidatene fra disse linjer står dermed i en særstilling i og med at alle hadde videreutdanning. For de andre linjene - den fire-årige og de to-årige - var det ingen nevneverdig forskjell i andelen av kandidater med videreutdanning i alt. Kandidatene fra de to-årige linjene hadde imidlertid fullført adjunkt- og lektorutdanning oftere enn kandidatene med fire-årig lærerskole.

Det er ellers grunn til å merke seg at kandidatene fra de tre-årige forsøkslinjer (i alt 91 kandidater) hadde adjunkt- eller lektorutdanning forholdsvis like ofte som de andre kandidatene hadde videreutdanning i alt. Når det gjelder tilbøyeligheten til å søke en eller annen form for kompetansegivende utdanning etter gjennomgått allmennlærerskole, var det således ingen forskjell av betydning mellom kandidater uteksaminert fra ulike linjer i 1965.

Diagram 3. Prosentandel kvinnelige og mannlige lærerkandidater med videreutdanning *Percentages of female and male teacher graduates with continuing education*

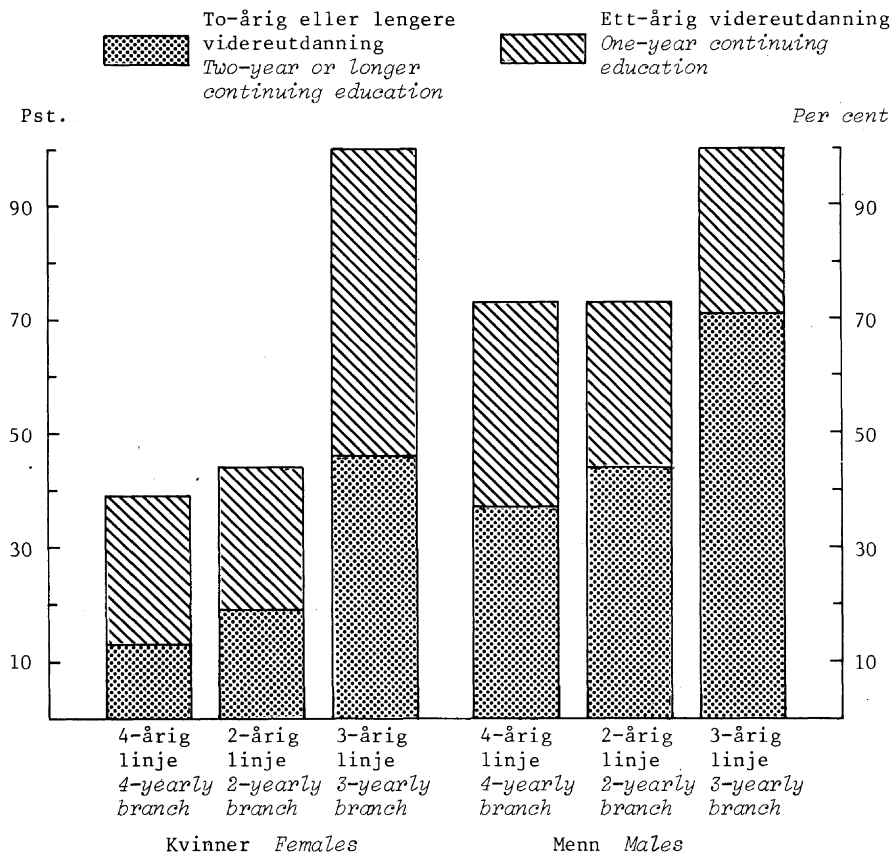

Mellom gjennomsnittskarakter til lærerprøven og videreutdanning var det derimot klar sammenheng. Kandidater som oppnådde forholdsvis gode karakterer til lærerprøven, hadde langt oftere tatt videreutdanning enn kandidater med mindre gode karakterer.

Tabell 11. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med forskjellig karakter til lærerprøven etter høyeste fullførte utdanning. Prosent
Female and male teacher graduates with different mark from teachers' training colleges by highest education completed. Percentages

Kjønn og gj.sn. karakter *Sex and mark* / Fullført utdanning pr. 1/11-1973 *Education completed*	Kvinner *Females*				Menn *Males*			
	2,19 og dårligere *and lower*	2,20-2,59	2,60-2,99	3,00 og bedre *and higher*	2,19 og dårligere *and lower*	2,20-2,59	2,60-2,99	3,00 og bedre *and higher*
Allmennlærerutdanning uten videreutdanning *Without continuing education*	68	56	55	42	38	31	24	18
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutdanning *One-year continuing teacher education*	25	28	26	29	31	34	29	30
Adjunktutdanning og annen videreutdanning *Two-year or longer continuing teacher education*	7	16	19	29	31	35	47	52
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på kandidater *Number of graduates*	56	361	533	135	52	315	303	90

4.2 Fagområde

Vel en fjerdepart av lærerkandidatenes videreutdanning var utdanning i språkfag. Engelsk var det språk lærerkandidatene hyppigst hadde tatt tilleggsutdanning i. Videreutdanning i norsk forekom også forholdsvis ofte, mens tilleggsutdanning i tysk var langt sjeldnere. Nest etter språk var spesialpedagogikk det fagområde lærerkandidatene fra 1965 som oftest hadde tatt videreutdanning i.

Tallene viser ellers at lærerkandidatene forholdsvis sjelden hadde videreutdanning i matematikk og andre realfag. Hyppigheten av slik videreutdanning var mindre enn femteparten av den for humanistiske fag (historie, språk og kristendomskunnskap), og mindre enn tredjeparten av den for ferdighetsfag (musikk, forming, kroppsøving og heimkunnskap).

Tabell 12. Lærerkandidater med videreutdanning etter fagområde for videreutdanningen *Teacher graduates with continuing teacher education by subject of supplementary study*

Fagområde *Subject of study*	Kandidater *Graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Historie *History*	108	26	82	6,9	3,7	9,6
Språk *Languages*	414	206	208	26,6	29,2	24,4
Norsk *Norwegian*	129	46	83	8,3	6,5	9,8
Engelsk *English*	206	129	77	13,2	18,3	9,0
Tysk *German*	70	27	43	4,5	3,8	5,1
Kristendomskunnskap *Religious knowledge*	81	35	46	5,2	5,0	5,4
Musikk *Music*	88	44	44	5,7	6,2	5,2
Forming *Arts and handicraft*	93	59	34	6,0	8,4	4,0
Kroppsøving *Physical education*	128	56	72	8,2	7,9	8,5
Heimkunnskap *Subjects rented to domestic science*	79	69	10	5,1	9,8	1,2
Spesialpedagogikk eller annet pedagogikkfag *Teaching of handicapped pupils and other pedagogical subjects*	346	163	183	22,2	23,1	21,5
Realfag *Mathematics and natural science*	113	22	91	7,2	3,1	10,7
Matematikk *Mathematics*	41	5	36	2,6	0,7	4,2
Annet realfag *Natural science subject*	72	17	55	4,6	2,4	6,5
Annet fag *Other subject*	78	21	57	5,0	3,0	6,7
Uspesifisert fag *Subject unknown*	29	5	24	1,9	0,6	2,8
I alt *Total*	1 557	706	851	100,0	100,0	100,0

Videreutdanning i realfag var særlig sjeldent blant kvinnelige lærerkandidater. Kvinnene hadde også valgt historie og norsk som spesialiseringsfag langt sjeldnere enn menn. På den annen side var det en stor overvekt av kvinner blant kandidater med tilleggsutdanning i heimkunnskapsfag. Også blant dem som hadde videreutdanning i formingsfag og i engelsk, var det et stort flertall av kvinner.

4.3 Ekteskapelig status og barnetall

Det forhold at mannlige lærerkandidater hadde gjennomgått videreutdanning oftere enn de kvinnelige, kan ha sammenheng med kvinnenes særlige rolle i omsorgen for hjem og barn. I dette avsnittet vil vi legge fram noen talloppgaver som kan belyse dette spørsmål. Fra før vet vi at ekteskapelig status og barnetall er faktorer som har mye å si for utdanningsnivået til kvinnene i befolkningen[1].

Den tiendeparten av lærerkandidatene som høsten 1973 var ugifte, hadde videreutdanning langt oftere enn den store gruppe av lærerkandidater (i alt 87 prosent) som var gifte. Minst videreutdanning hadde de resterende 3 prosent av kandidatene, det vil si de før gifte. Utdanningsforskjellen mellom sivilstandsgruppene kan imidlertid ikke forklare forskjellene i videreutdanningen til kvinnelige og mannlige kandidater, da fordelingen på ekteskapelig status var omtrent lik for kvinner og menn.

Tabell 13. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med ulik ekteskapelig status, etter høyeste fullførte utdanning. Prosent *Female and male teacher graduates with different marital status by highest education completed. Percentages*

Fullført utdanning pr. 1/11-1973 *Education completed*	Ugifte *Unmarried*			Gifte *Married*			Før gifte *Previously married*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Allmennlærerutdanning uten videreutdanning *Without continuing education*	23	21	27	44	58	26	55	58	43
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutd. *One-year continuing teacher education*	31	36	21	29	26	32	21	21	21
Adjunktutdanning *Two-year continuing teacher education* .	42	40	46	26	16	40	19	21	14
Annen videreutdanning *Other continuing education* ...	4	3	6	1	-	2	5	-	22
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på kandidater *Number of graduates*	200	129	71	1 637	945	692	52	38	14

1) Idar Møglestue: *Befolkningens utdanningsbakgrunn. En analyse av tall fra Folketelling 1970.* Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 79, Oslo 1975.

En nærmere analyse av tallene viser imidlertid at det innenfor sivilstandsgruppene var betydelige forskjeller i menns og kvinners videreutdanning. Særlig blant de gifte, men også blant de før gifte, hadde menn videreutdanning langt oftere enn kvinner. Av de gifte, mannlige lærerkandidater hadde således i alt 74 prosent fullført videreutdanning, mens det samme var tilfellet for bare 42 prosent av de gifte, kvinnelige kandidater. For ugifte derimot var videreutdanningsandelen noe høyere for kvinner enn for menn. Også i denne sivilstandsgruppen hadde imidlertid menn adjunktutdanning forholdsvis oftere enn kvinner.

Tallene ovenfor bekrefter at ekteskap i stor utstrekning har vært et alternativ eller en hindring for de kvinnelige lærerkandidatenes deltaking i tilleggsutdanninger for lærere. Den forholdsvis lave videreutdanningshyppighet blant gifte, kvinnelige lærerkandidater forklarer i hovedsak den tidligere påviste forskjell i videreutdanningen til menn og kvinner.

Ni av ti gifte lærerkandidater hadde barn på undersøkelsestidspunktet. To tredjeparter hadde ett eller to barn, mens en fjerdepart hadde tre eller flere barn.

Tabell 14. Gifte kvinnelige og mannlige lærerkandidater med ulikt barnetall etter høyeste fullførte utdanning. Prosent *Married female and male teacher graduates with various number of children by highest education completed. Percentages*

Fullført utdanning pr. 1/11-1973 *Education completed*	Kvinner *Females*			Menn *Males*		
	Ingen barn *No children*	1-2 barn *children*	3 eller flere barn *or more children*	Ingen barn *No children*	1-2 barn *children*	3 eller flere barn *or more children*
Allmennlærerutdanning uten videreutdanning *Without continuing education*	31	57	68	27	23	33
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutdanning *One-year continuing teacher education*	24	27	26	33	31	34
Adjunktutdanning *Two-year continuing teacher education*	44	16	6	38	44	31
Annen videreutdanning *Other continuing education*	1	-	-	2	2	2
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100
Tallet på kandidater *Number of graduates*	82	641	222	60	441	191

De gifte mødre blant lærerkandidatene hadde videreutdanning langt sjeldnere enn gifte, kvinnelige kandidater uten barn. Omfanget av videreutdanning avhenger også av størrelsen på barneflokken, idet mødre til mange barn hadde vesentlig mindre videreutdanning enn fåbarnsmødre. For gifte menn viser tallene ingen klar sammenheng mellom barnetall og videreutdanning.

Diagram 4. Gjennomsnittlig varighet av videreutdanningen til lærerkandidater med ulik ekteskapelig status og med eller uten barn
Average duration of continuing education to teacher graduates with different marital status and with or without children

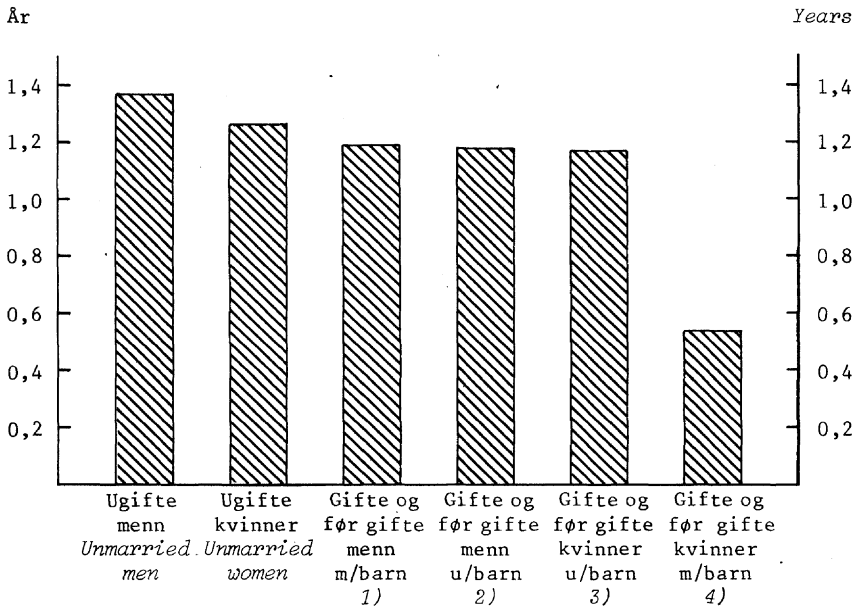

1) Married and previously married men with children. 2) Married and previously married men without children. 3) Married and previously married women without children. 4) Married and previously married women with children.

Beregnede tall for den gjennomsnittlige varighet av videreutdanningen til kvinnelige og mannlige kandidater med ulik ekteskapelig status, understreker at omsorgen for barn har vært en vesentlig hindring for kvinnenes videreutdanning. Gifte og før gifte kvinner med barn hadde således videreutdanning av en varighet på mindre enn det halve av den gjennomsnittlige lengden på videreutdanningen til resten av lærerkullet. Varigheten av videreutdanningen var lengst for ugifte menn og for ugifte kvinner, mens gifte og før gifte menn og gifte og før gifte kvinner uten barn hadde videreutdanning av en varighet nærmere den til de ugifte enn den til gifte kvinner med barn.

5. YRKESAKTIVITET

Dette kapittel gir en oversikt over yrkesaktiviteten til mannlige og kvinnelige lærerkandidater fra 1965. Først studeres yrkesaktiviteten høsten 1973, dernest yrkesaktiviteten i hele observasjonsperioden. Forskjeller i yrkesaktivitet til kandidater med ulik bakgrunn når det gjelder familieforhold, utdanning og geografisk tilknytning drøftes i etterfølgende kapitler.

For tiden etter avlagt lærerprøve er det på oppgaveskjemaene gitt opplysninger i tidsrekkefølge om sted, art og varighet for lønnet arbeid i hovedstilling (medregnet militærtjeneste) og arbeid som selvstendig næringsdrivende. Ut fra disse detaljerte yrkesoversikter er det under bearbeidingen trukket ut opplysninger om lærerkandidatenes yrke pr. 1. november i hvert av de ni skoleår som tok til i undersøkelsesperioden. Yrket er her klassifisert i tre grove grupper, nemlig i:

1. Pedagogisk yrke
2. Annet yrke
3. Uten yrke, dvs. uten lønnet arbeid eller arbeid som selvstendig næringsdrivende

Kandidater som på de nevnte tidspunkter deltok i videreutdanninger på heltid, er regnet til gruppe 3. Uten yrke, selv om de i utdanningstiden hadde permisjon fra fast stilling.

Oversikten over lærerkandidatenes yrkesaktivitet bygger i hovedsak på ovennevnte grove yrkesinndeling.

5.1 Yrke høsten 1973

Pr. 1. november 1973 eller 8 1/3 år etter avlagt lærerprøve hadde i alt fire femteparter av lærerkandidatene pedagogisk arbeid, mens 4 prosent hadde annet yrke og 17 prosent var uten yrke.

Tabell 15. Lærerkandidatene etter kjønn og yrke. 1. november 1973
Teacher graduates by sex and occupation

Yrke *Occupation*	Kandidater *Graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Pedagogisk yrke *Teacher occupation*	1 503	825	678	79	74	87
Annet yrke *Other occupation*	71	23	48	4	2	6
Uten yrke *No occupation* ..	315	264	51	17	24	7
I alt *Total*	1 889	1 112	777	100	100	100

Yrkesaktiviteten var klart større blant mannlige enn blant kvinnelige lærerkandidater. Av mennene stod 87 prosent og av kvinnene 74 prosent i pedagogisk arbeid høsten 1973, samtidig som 6 prosent av mennene mot bare 2 prosent av kvinnene hadde annet yrke. Nesten en fjerdepart av de kvinnelige lærerkandidater fra 1965 var således uten yrke høsten 1973, mens det blant de mannlige lærerkandidatene bare var 1 av 15 som var ikke yrkesaktiv på undersøkelsestidspunktet.

Lærerkandidatene var yrkesaktive langt oftere enn folk flest. Tall fra folketellingen i 1970[1)] viser således at 62 prosent av befolkningen i alderen 30-39 år hadde inntekt av eget arbeid som viktigste kilde til livsopphold. Det vil si at lærerkandidatenes yrkesfrekvens lå om lag 20 prosentenheter over den som var vanlig i de aldersgrupper kandidatene tilhører. Dette skyldes de kvinnelige lærerkandidater, som hadde en yrkesfrekvens på nær det tredobbelte av den til alle jevnaldrende kvinner. Tallene viser således en yrkesfrekvens på 26 prosent for alle 30-39-årige kvinner mot 76 prosent for de kvinnelige lærerkandidatene. For menn var yrkesfrekvensen til lærerkandidatene ikke høyere enn vanlig i befolkningen.

På grunn av utbyggingen av den ni-årige grunnskole, men også som følge av nedsatt leseplikt for lærerne, var arbeidsmarkedet for klasselærere ekstraordinært stramt i 1960-årene og i begynnelsen av 1970-årene. Tallet på lærere i hel stilling i grunnskolene økte således med over 10 000 eller ca. 50 prosent fra 1965 til 1973, det vil si i det tidsrom

1) Statistisk Sentralbyrå: *Folke- og boligtelling 1970, II Næring, yrke og arbeidstid m.v.* NOS A 693, Oslo 1975.

oppgavene over yrkesaktiviteten til lærerkandidatene fra 1965 dekker. Når vi i tillegg vet at det alt i utgangspunktet var et stort udekket behov for klasselærere med godkjent pedagogisk utdanning, er det klart at disse forhold har virket inn på yrkesaktiviteten til uteksaminerte fra allmennlærerskolene i 1965. Det høye tall på lærerkandidater i pedagogisk arbeid som denne undersøkelsen viser, må vurderes på denne bakgrunn.

Tabell 16. Lærerkandidater med pedagogisk arbeid etter kjønn og omfanget av arbeidet. 1. november 1973 *Teacher graduates in teacher occupation by sex and extent of work*

Omfanget av arbeidet *Extent of work*	Kandidater *Graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Heltidsarbeid *Full-time work*	1 235	567	668	82	69	99
Deltidsarbeid *Part-time work*	268	258	10	18	31	1
I alt *Total*	1 503	825	678	100	100	100

Ikke alle lærerkandidater med pedagogisk arbeid hadde hel stilling i skoleverket. Av de mannlige kandidater var det riktignok bare noen ganske få med lærerstilling med redusert leseplikt; blant kvinner derimot var det forholdsvis vanlig. Høsten 1973 hadde således nesten en tredjepart av de kvinnelige lærere fra 1965-kullet deltidsarbeid i skolen.

Tabell 17. Lærerkandidater med pedagogisk arbeid etter kjønn og stilling. 1. november 1973 *Teacher graduates in pedagogical occupation by sex and type of profession*

Stilling *Profession*	Kandidater *Graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Skolesjef *Inspector of schools*	5	-	5	0,3	-	0,7
Skolestyrer *Head master*	98	26	72	6,5	3,1	10,6
Førstelærer *Assistant head master*	43	6	37	2,9	0,7	5,4
Rådgiver *School advisor*	39	4	35	2,6	0,5	5,2
Sosiallærer *Advisor in social problems*	19	5	14	1,3	0,6	2,1
Fagrettleder *Advisor in special subjects*	247	92	155	16,4	11,2	22,9
Lærer for støtte-, hjelpe- eller spesialundervisning *Special education teacher*	216	149	67	14,4	18,1	9,9
Lærer *Class teacher*	836	543	293	55,6	65,8	43,2
I alt *Total*	1 503	825	678	100,0	100,0	100,0

En oversikt over de stillinger eller særlige arbeidsoppgaver lærerkandidatene hadde i skolen, viser også klare forskjeller mellom kvinner og menn. Menn var i langt større utstrekning enn kvinner tillagt særoppgaver av pedagogisk-administrativ art. Den eneste særfunksjon i undervisningen som kvinnelige lærere synes å være pålagt oftere enn mannlige lærere, er støtte- og hjelpeundervisning eller annen spesialundervisning. Av lærerkandidatene fra 1965 som arbeidet i skolen høsten 1973, var 18 prosent av kvinnene og 10 prosent av mennene lærere for støtte-, hjelpe- og annen spesialundervisning. Til sammen 47 prosent av mannlige lærere, mot bare 16 prosent av de kvinnelige, hadde andre særlige arbeidsoppgaver i skolen.

Tabell 18. Lærerkandidater med pedagogisk arbeid etter kjønn og skoleslag. 1. november 1973 *Teacher graduates in pedagogical occupation by sex and type of school*

Skoleslag *Type of school*	Kandidater *Graduates*			Prosent *Percentages*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Førskoler *Pre-schools*	4	4	-	0,3	0,5	-
Barneskoler *Primary schools, lower stage*	948	609	339	63,1	73,8	50,0
Ungdomsskoler *Primary schools, upper stage*	424	160	264	28,2	19,4	38,9
Spesialskoler *Special schools for the handicapped*	60	34	26	4,0	4,1	3,8
Folkehøgskoler *Folk-high schools*	20	8	12	1,3	1,0	1,8
Realskoler og gymnas *Secondary general schools* .	11	2	9	0,7	0,2	1,3
Fag- og yrkesskoler *Vocational schools*	16	4	12	1,1	0,5	1,8
Lærerskoler *Teachers' training colleges*	13	3	10	0,9	0,4	1,5
Andre høgskoler *Other high schools*	7	1	6	0,4	0,1	0,9
I alt *Total*	1 503	825	678	100,0	100,0	100,0

Det forhold at kvinnelige lærere arbeider i barneskolen oftere enn sine mannlige kolleger, gjelder også for de uteksaminerte fra allmennlærerskolene i 1965. Tallene viser således at tre fjerdeparter av de kvinnelige lærerkandidater med pedagogisk arbeid var lærere i barneskolen høsten 1973, mens en femtepart underviste i ungdomsskolen. Av de mannlige kandidatene arbeidet en halvpart i barneskolen og to femteparter i ungdomsskolen.

5.2 Yrkesaktivitet i årene 1965-1973

Opplysningene om lærerkandidatenes yrkesaktivitet gjelder, som tidligere nevnt, en periode på 8 1/3 år eller 100 måneder. Lærerkandidatene har i gjennomsnitt stått i pedagogisk arbeid i 82 og i annet yrke i 2 måneder av observasjonsperioden. Resten av 100-månedersperioden, det vil si 16 måneder, var lærerkandidatene uten inntektsgivende arbeid.

Tabell 19. Tallet på måneder i gjennomsnitt i pedagogisk yrke, i annet yrke og uten yrke. 1965-1973 *Average number of months in pedagogical occupation, other occupation and no occupation*

Kjønn *Sex*	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	I alt *Total*
Kvinner *Females*	81	1	18	100
Menn *Males*	83	4	13	100
I alt *Total*	82	2	16	100

Tallene for gjennomsnittlig lengde på den tid lærerkandidatene var knyttet til de ulike yrkesgrupper, viser den samme kjønnsforskjell i yrkesaktivitet som påvist for høsten 1973 i avsnittet foran. For perioden 1965-1973 sett under ett, var imidlertid forskjellen mellom de kvinnelige og mannlige lærerkandidaters yrkesaktivitet langt mindre enn ved slutten av perioden. Det må bety at forholdet mellom menns og kvinners yrkesdeltakelse har variert i perioden, noe vi kommer tilbake til nedenfor.

Først tar vi imidlertid med noen tall som viser at flertallet av både de kvinnelige og de mannlige lærerkandidater (henholdsvis 62 og 67 prosent) hadde hatt pedagogisk arbeid med kortere eller lengre avbrekk i løpet av 100-månedersperioden. Avbrekkene var gjennomgående mer langvarige for kvinner enn for menn. Det var på den annen side forholdsvis flere kvinner enn menn som hadde stått i pedagogisk arbeid i hele perioden. Av kandidatene var det bare ca. ½ prosent som ikke i det hele tatt hadde hatt pedagogisk arbeid etter fullført allmennlærerskole.

Yrkesaktiviteten til lærerkandidatene samlet viste ingen særlig variasjon fra år til år. Tallet på kandidater i pedagogisk arbeid var imidlertid størst de to første årene etter lærerprøven, for deretter å vise en svak tendens til nedgang.

Tabell 20. Kandidater og måneder i gjennomsnitt i pedagogisk yrke, annet yrke og uten yrke etter kjønn og aktivitetsgruppe. 1965-1973
Teacher graduates and months in average in pedagogical occupation, other occupation and no occupation by sex and group of activity

Kjønn og aktivitetsgruppe *Sex and group of activity*	Kandidater *Graduates*		Måneder i gjennomsnitt *Months in average*			
	Antall *Number*	Prosent *Percentages*	I pedagogisk arbeid *in pedagogical occupation*	I annet yrke *in other occupation*	Uten yrke *without occupation*	I alt *total*
Kvinner *Females*						
Med pedagogisk arbeid i hele perioden *Pedagogical work during the whole period*	417	37	100	-	-	100
Med pedagogisk arbeid i en del av perioden *Pedagogical work in part of the period* ..	690	62	70	2	28	100
Uten pedagogisk arbeid i perioden *Without pedagogical work in the period*	5	1	-	20	80	100
I alt *Total*	1 112	100	81	1	18	100
Menn *Males*						
Med pedagogisk arbeid i hele perioden	249	32	100	-	-	100
Med pedagogisk arbeid en del av perioden	524	67	76	5	19	100
Uten pedagogisk arbeid i perioden	4	1	-	76	24	100
I alt	777	100	83	4	13	100
Kvinner og menn *Females and males*						
Med pedagogisk arbeid i hele perioden	666	35	100	-	-	100
Med pedagogisk arbeid en del av perioden	1 214	64	72	4	24	100
Uten pedagogisk arbeid i perioden	9	1	-	41	59	100
I alt	1 889	100	82	2	16	100

Tabell 21. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater etter yrke pr. 1. november i årene 1965-1973. Prosent *Female and male teacher graduates by occupation. 1 November. 1965-1973. Percentages*

Kjønn og yrke *Sex and occupation* / År *Year*	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Kvinner *Females*									
Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	88	85	82	81	79	80	78	75	74
Annet yrke *Other occupation*	-	1	1	1	2	2	2	2	2
Uten yrke *No occupation* ...	12	14	17	18	19	18	20	23	24
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Menn *Males*									
Pedagogisk yrke	79	82	81	84	82	85	84	85	87
Annet yrke	7	5	3	2	3	3	5	6	6
Uten yrke	14	13	16	14	15	12	11	9	7
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kvinner og menn *Females and males*									
Pedagogisk yrke	84	84	81	82	80	82	81	79	79
Annet yrke	3	3	2	2	2	2	2	4	4
Uten yrke	13	13	17	16	18	16	17	17	17
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

For kvinnelige og mannlige lærerkandidater hver for seg viser imidlertid tallene en klarere tendens til utvikling i yrkesaktivitet. For kvinner har således tallet på kandidater i pedagogisk arbeid avtatt fra år til år i observasjonsperioden, fra 88 prosent høsten 1965 til 74 prosent høsten 1973. Utviklingen for menn derimot har vist den motsatte tendens. Tallet på mannlige lærerkandidater i pedagogisk arbeid gikk opp fra 79 prosent i 1965 til 87 prosent åtte år senere.

Diagram 5. Lærerkandidater med pedagogisk arbeid i prosent av alle kandidater *Teacher graduates in pedagogical work as percentages of all graduates*

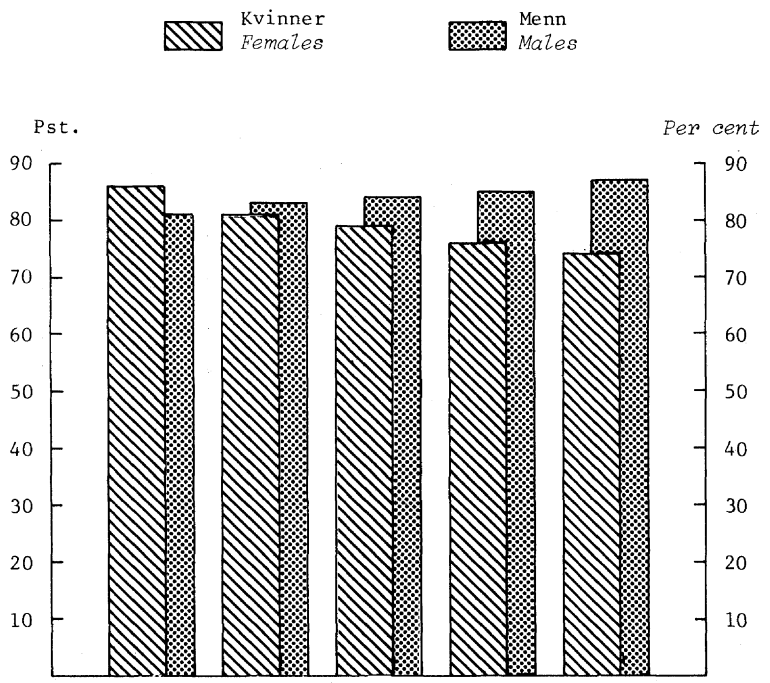

I alle år som vi har oppgaver for, har storparten av både kvinnelige og mannlige kandidater uten pedagogisk arbeid vært uten inntektsgivende arbeid. Tallet på kvinner uten yrke ble fordoblet i løpet av åtteårsperioden, idet andelen av kvinner uten yrke gikk opp fra 12 prosent i 1965 til 24 prosent i 1973. For menn viste tilsvarende tall nedgang fra 14 til 7 prosent.

Diagram 6. Lærerkandidater uten yrke i prosent av alle kandidater
Teacher graduates without occupation as percentages of all graduates

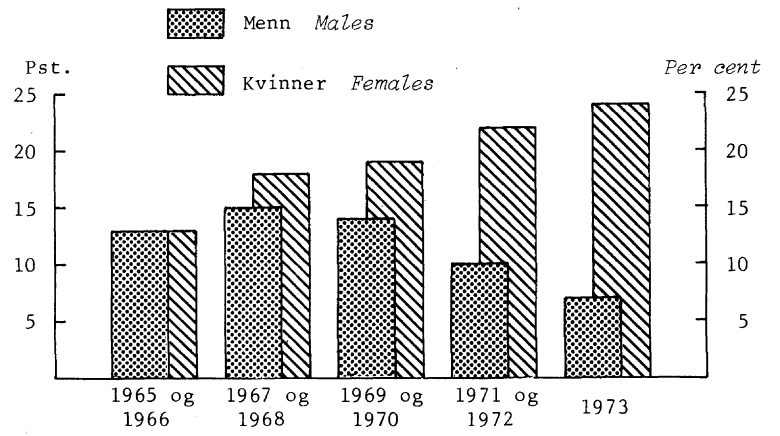

Grunnene til at en del lærerkandidater har vært uten inntektsgivende arbeid i kortere eller lengre tid, kan være mange. Vi har tidligere pekt på at forholdene på arbeidsmarkedet neppe har spilt noen særlig rolle i så måte. Derimot vil helsemessige problemer av ulike slag kunne være en årsaksfaktor. Større betydning er det imidlertid grunn til å tillegge faktorer som videreutdanning, ekteskap og barnefødsler. Vi skal senere komme tilbake til de sistnevnte faktorers betydning for lærerkandidatenes yrkesaktivitet. Alt her er det imidlertid grunn til å antyde at det stigende antall kvinnelige lærerkandidater uten yrke, i stor utstrekning må antas å ha sammenheng med den tradisjonelle kvinnerolle i omsorgen for hjem og barn. Når tallet på ikke yrkesaktive blant de mannlige lærerkandidater viser nedgang, skyldes det sannsynligvis i første rekke at videreutdanningsaktiviteten er konsentrert om de første årene etter fullført grunnleggende lærerutdanning.

Overgangen til annet yrke har som tidligere påpekt vært liten, særlig blant de kvinnelige kandidater. For menn økte tallet på kandidater med annet yrke fra 2 prosent høsten 1968 til 6 prosent høsten 1973. I de par første år etter lærerprøven var det også relativt mange mannlige lærerkandidater med arbeid utenfor skolen, noe som skyldes at en del kandidater avtjente utsatt militærtjeneste.

6. FAMILIEFORHOLD OG YRKE

For lærerkandidatene samlet var det høsten 1973 ingen stor forskjell i yrkesaktiviteten til ugifte, gifte og før gifte. De gifte hadde imidlertid inntektsgivende arbeid noe sjeldnere enn de med annen ekteskapelig status. Det skyldes et forholdsvis lavt tall på gifte kvinner i inntektsgivende arbeid. Gifte menn derimot var yrkesaktive oftere enn andre.

Tabell 22. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med ulik ekteskapelig status etter yrke. 1. november 1973. Prosent *Female and male teacher graduates with different marital status by occupation. Percentages*

Yrke *Occupation*	Kvinner *Females*			Menn *Males*		
	Ugifte *Unmarried*	Gifte *Married*	Før gifte *Previously married*	Ugifte *Unmarried*	Gifte *Married*	Før gifte *Previously married*
Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	81	73	91	80	88	72
Annet yrke *Other occupation*	6	1	-	3	7	7
Uten yrke *No occupation*	13	26	9	17	5	21
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100

Blant ugifte lærerkandidater hadde kvinner pedagogisk arbeid eller annet yrke like hyppig som menn. Det samme var tilfellet for de før gifte. Det er altså blant de gifte forskjellen i yrkesaktivitet mellom kvinner og menn oppstår. Høsten 1973 var andelen av lærerkandidater uten yrke vel fem ganger så høy for gifte kvinner som for gifte menn.

Gifte kvinners forholdsvis lave yrkesdeltaking har nøye sammenheng med omsorgen for barn. Det var således mødre som hadde inntektsgivende arbeid sjeldnere enn andre lærerkandidater. Barnløse, gifte kvinner hadde lønnet arbeid like ofte som mannlige lærerkandidater og ugifte, kvinnelige lærerkandidater.

Tabell 23. Gifte kvinnelige og mannlige lærerkandidater med ulikt barnetall etter yrke. 1. november 1973. Prosent *Married female and male teacher graduates with various number of children by occupation. Percentages*

Yrke *Occupation*	Kvinner *Females*			Menn *Males*		
	Ingen barn *No children*	1-2 barn *children*	3 el. flere barn *or more children*	Ingen barn *No children*	1-2 barn *children*	3 el. flere barn *or more children*
Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	88	75	59	77	90	89
Annet yrke *Other occupation*	2	2	1	15	5	7
Uten yrke *No occupation*	10	23	40	8	5	4
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100

Mødrenes yrkesaktivitet avhenger også av størrelsen på barneflokken. Andelen i inntektsgivende arbeid høsten 1973 sank fra 84 prosent for gifte, kvinnelige lærerkandidater med bare ett barn, til 74 prosent for dem med to barn og videre til 60 prosent for dem med tre eller flere barn. I alt to femteparter av kvinnelige lærerkandidater med tre eller flere barn var med andre ord ikke i arbeid utenfor hjemmet på undersøkelsestidspunktet.

Det var særlig småbarnsmødrene som ofte var uten inntektsgivende arbeid. Av gifte, kvinnelige lærerkandidater med barn under 3 år, stod således bare 64 prosent i inntektsgivende arbeid høsten 1973. Tilsvarende prosenttall var 79 for dem med yngstebarn i alderen 3-6 år og 86 for dem med barn i alderen 7-11 år. Mødre med barn i alderen fra 12 år og oppover var yrkesaktive like hyppig som kvinnelige lærerkandidater uten barn.

Tallene for yrkesaktiviteten til menn viser ingen slik avhengighet av tallet på barn som påvist for kvinner. Derimot framgår det av tallene at mannlige lærerkandidater som levde i barnløse ekteskap, hadde sitt arbeid utenfor skolen i større utstrekning enn andre lærerkandidater.

Når menns engasjement i arbeidslivet ikke påvirkes av omsorgen for barn på samme måte som kvinnenes, er noe av bakgrunnen at det tradisjonelt er mor som blir hjemme når tilsynet med mindreårige barn krever det. I lærerkandidatenes ekteskap fulgte man også denne praksis. Mens en femtepart av de gifte, mannlige lærerkandidatene uten barn hadde en hjemmeværende hustru, var det samme tilfelle for tre fjerdeparter av dem med mer enn tre barn. Gifte, kvinnelige lærerkandidater hadde ingen slik barnevaktreserve å trekke på. I deres ekteskap var bare 2-4 prosent av mennene ikke yrkesaktive enten barnetallet var lite eller stort.

7. UTDANNING OG YRKE

Lærerkandidater med ett-årig eller to-årig videreutdanning hadde høsten 1973 oftere pedagogisk arbeid enn kandidater uten tilleggsutdanning. Mens snaut tre fjerdeparter av kandidatene med bare ordinær klasselærerutdanning stod i pedagogisk arbeid, var det samme tilfelle for nesten fire femteparter av kandidatene med ett-årig videreutdanning og for ni tiendeparter av dem med adjunktutdanning (to-årig videreutdanning).

Tabell 24. Lærerkandidatene etter yrke og høyeste fullførte utdanning. 1. november 1973 *Teacher graduates by occupation and highest education completed*

Fullført utdanning *Education completed*	Kandidater *Graduates*				Prosent *Percentages*			
	I alt *Total*	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	I alt *Total*	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*
Allmennlærerutdanning uten videreutdanning *Without continuing education*	798	590	28	180	100	74	3	23
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutdanning *One-year continuing teacher education*	545	428	21	96	100	78	4	18
Adjunktutdanning *Two-year continuing teacher education*	523	470	15	38	100	90	3	7
Annen videreutdanning *Other continuing education*	23	15	7	1	100	65	31	4
I alt *Total*	1 889	1 503	71	315	100	79	4	17

Kandidater med annen videreutdanning var sjeldnere knyttet til pedagogisk arbeid enn de andre. Det har sammenheng med at denne fåtallige gruppen, foruten lektorer, omfatter en del lærerkandidater med høyere utdanning som direkte kvalifiserer for andre yrker enn læreryrket. Av 17 kandidater med lektorutdanning hadde 12 pedagogisk arbeid høsten 1973.

Det at lærerkandidater med tilleggsutdanning i undervisningsfag stod i pedagogisk arbeid oftere enn kandidater uten slik utdanning, gjaldt både menn og kvinner. Av kvinnelige lærerkandidater med adjunktutdanning stod således 84 prosent i pedagogisk arbeid høsten 1973, mens det samme gjaldt for 75 prosent med ett-årig videreutdanning og for 70 prosent uten videreutdanning. For menn var de tilsvarende tall henholdsvis 94, 84 og 84 prosent. Dermed kan den lavere yrkesaktiviteten blant kvinnelige enn blant mannlige lærerkandidater for en del skyldes at kvinner har mindre videreutdanning enn menn. En beregning viser at 3 av de 13 prosentenheter som skiller mellom andelen av menn og andelen av kvinner i pedagogisk arbeid, kan tenkes forklart på denne måten. Foran er det imidlertid påvist at også utdanningsforskjellene har nøye sammenheng med barnefødsler og omsorgen for mindreårige barn. Forskjell i utdanningsbakgrunn synes ikke å være noen selvstendig faktor bakom kjønnsforskjellen i lærerskolekandidatenes yrkesaktivitet.

Det er derimot sannsynlig at forskjeller i omfanget av lærernes tilleggsutdanning er en av årsakene til at kvinner underviser i barneskolen oftere enn menn.

Av lærerkandidatene uten videreutdanning som hadde pedagogisk arbeid høsten 1973, var hovedtyngden - både blant kvinner og menn - knyttet til barneskolen, mens storparten av kandidatene med adjunktutdanning hadde arbeid i ungdomsskolen eller i videregående skoler.

Som tidligere forklart, er lærerkandidater under videreutdanning på heltid telt med blant kandidater uten yrke. Dette gjør at kandidatenes tilknytning til læreryrket gjennomgående vil være noe sterkere enn det tallene for pedagogisk arbeid viser. For høsten 1973 mente vi at denne underskatting ville være forholdsvis liten, fordi lærerkandidatene da hadde passert den mest aktive videreutdanningsperioden. Det viser seg likevel at såvidt mange som 107 eller snaut 6 prosent av lærerkandidatene fra 1965 var opptatt med kompetansegivende videreutdanning i høstmånedene 1973. De fleste av kandidatene som var under videreutdanning, hadde tidligere fullført ett års kompetansegivende tilleggsutdanning.

Tabell 25. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med eller uten videreutdanning i arbeid i ulike skoleslag. 1. november 1973. Prosent *Female and male teacher graduates with or without continuing education in work in different type of schools. Percentages*

Skoleslag *Type of school*	Kvinner *Females*			Menn *Males*		
	Uten videre-utd. *Without continuing education*	Ett-årig videre-utd. *One-year continuing education*	To-årig videre-utd. el. mer *Two-year or more continuing education*	Uten videre-utd. *Without continuing education*	Ett-årig videre-utd. *One-year continuing education*	To-årig videre-utd. el. mer *Two-year or more continuing education*
Barneskoler (inkl. førskoler) *Primary schools, lower stage*	90	71	42	77	53	32
Ungdomsskoler *Primary schools, upper stage*	8	23	41	20	38	50
Spesialskoler *Special schools for the handicapped*	2	4	11	1	3	6
Videregående skoler *Secondary schools* ...	-	2	4	2	5	7
Lærerskoler og andre høgskoler *Teachers' training colleges and other high schools* ..	-	-	2	-	1	5
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100
Tallet på kandidater *Number of graduates* .	417	225	182	173	202	304

Tabell 26. Lærerkandidater under videreutdanning etter kjønn og høyeste fullførte utdanning. 1. november 1973 *Teacher graduates under continuing education by sex and highest education completed*

Fullført utdanning *Education completed*	Kandidater *Graduates*			I pst. av kandidater i gruppen *As percentages of graduates in the group*		
	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*	I alt *Total*	Kvinner *Females*	Menn *Males*
Allmennlærerutdanning uten videreutdanning *Without continuing education*	24	14	10	3	2	5
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutdanning *One-year continuing teacher education*	61	41	20	11	14	8
Adjunktutdanning *Two-year continuing teacher education*	22	14	8	4	7	3
I alt *Total*	107	69	38	6	6	5

Kandidater uten tidligere fullført videreutdanning var også åtte år etter lærerprøven forholdsvis sjelden deltakere i videreutdanningskurs for lærere.

Tabell 27. Måneder i gjennomsnitt i pedagogisk yrke, annet yrke og uten yrke for kandidater med ulik utdanningsbakgrunn. 1965-1973 *Months in average in pedagogical occupation, other occupation and no occupation for graduates with different education*

Fullført utdanning *Completed education*	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	Av dette deltaking i videreutdanning *Of these in continuing education*	I alt *Total*
Allmennlærerutdanning uten videreutdanning *Without continuing education*	86	2	12	-	100
Allmennlærerutdanning med ett-årig videreutdanning *One-year continuing teacher education*	83	2	15	8	100
Adjunktutdanning *Two-year continuing teatcher education*	76	2	22	19	100
Annen videreutdanning *Other continuing education*	40	17	43	38	100
I alt *Total*	82	2	16	8	100

Den samlede tid som lærerkandidatene i årene 1965-1973 har vært knyttet til de forskjellige yrker, viser en annen sammenheng med kandidatenes utdanningsbakgrunn enn oversikten foran over kandidatenes fordeling på yrkesgrupper høsten 1973. Kandidater uten videreutdanning hadde således i gjennomsnitt stått lengere tid i pedagogisk arbeid enn kandidater med videreutdanning. Det skyldes imidlertid at kandidatene ofte har hatt permisjon fra lærerstilling eller vært uten lærerjobb i den tiden de skaffet seg videreutdanning. Pedagogisk arbeid og kompetansegivende videreutdanning til sammen hadde opptatt en vesentlig større del av tiden fra 1965 til 1973 for lærerkandidatene med tilleggsutdanning enn for dem uten slik utdanning.

I gjennomsnitt for alle lærerkandidatene var omtrent halvparten av tiden uten yrke brukt til kompetansegivende videreutdanning. Kvinner hadde nyttet en mindre del av de yrkesfrie perioder til videreutdanning enn menn. Av de 18 måneder som kvinner i gjennomsnitt hadde vært uten yrke fram til 1973, var 6 nyttet til kompetansegivende videreutdanning; mens menn gjennomsnittlig hadde brukt 11 av sine 13 yrkesfrie måneder på denne måten.

8. GEOGRAFISK TILKNYTNING OG YRKE

Det er tidligere påvist at noen landsdeler var sterkere representert enn andre i lærerkullet fra 1965. Men det synes ikke å ha påvirket yrkesaktiviteten til lærerkandidatene i nevneverdig grad. Fordelingen på yrke var både i 1973 og i de nærmeste foregående år stort sett den samme for kandidater hjemmehørende i forskjellige landsdeler.

Kandidater som før påbegynt lærerutdanning var bosatt i de nordnorske fylker, hadde imidlertid pedagogisk arbeid noe oftere enn kandidatene fra andre landsdeler. Tallene viser dessuten at kvinnelige kandidater fra Sørlandet og mannlige kandidater fra Trøndelag stod i pedagogisk arbeid noe sjeldnere enn vanlig, mens de var uten yrke oftere enn kandidater hjemmehørende i andre deler av landet. Også kandidater hjemmehørende i Oslo stod i pedagogisk arbeid i mindre utstrekning enn lærerkandidater flest.

Tabell 28. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med hjemsted i ulike landsdeler etter yrke. 1. november 1973. Prosent *Female and male teacher graduates with domicile in different regions by occupation. Percentages*

Landsdel *Region*	Kvinner *Females*				Menn *Males*			
	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	I alt *Total*	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	I alt *Total*
Østlandet	73	2	25	100	88	8	4	100
Oslo	70	4	26	100	80	14	6	100
Østlandet ellers	74	1	25	100	89	7	4	100
Sørlandet	66	2	32	100	88	10	2	100
Vestlandet	71	2	27	100	87	7	6	100
Trøndelag	71	5	24	100	83	1	16	100
Nord-Norge	78	1	21	100	90	3	7	100
Hele landet *The whole country* ...	74	2	24	100	87	6	7	100
Spredtbygd kommune[1]	72	3	25	100	87	5	8	100
Tettbygd kommune[2]	75	2	23	100	87	7	6	100

1) See table 4, note 2. 3) See table 4, note 3.

Selv om lærerne vel må sies å ha forholdsvis gode muligheter for å finne arbeid på eller i nærheten av hjemstedet, vil de etter avsluttet utdanning ofte søke arbeid i andre distrikter. Høsten 1973 hadde 37 prosent av lærerkandidatene fra 1965 arbeid utenfor hjemstedsfylket, dessuten var 9 prosent av kandidatene bosatt som ikke yrkesaktive i andre fylker enn hjemstedsfylket. Kvinnelige lærerkandidater hadde forlatt hjemstedsfylket oftere enn mannlige; om lag halvparten av kvinnene og to femteparter av mennene hadde flyttet ut.

Kvinnelige lærerkandidater som var flyttet ut fra hjemstedsfylket, hadde høsten 1973 sjeldnere pedagogisk arbeid enn kandidater bosatt i hjemstedsfylket. Utflytterne var på den annen side oftere engasjert i annet inntektsgivende arbeid. Likevel var utflytterne mindre yrkesaktive (74 prosent) enn de kvinnelige lærerkandidater som fortsatt bodde i hjemstedsfylket (79 prosent). For mannlige lærerkandidater var det ingen slik sammenheng mellom yrkesaktivitet på den ene side og arbeidssted/bosted i eller utenfor hjemstedsfylket på den annen. Det er derfor rimelig å se forskjellen i yrkesaktivitet til kvinner bosatt i eller utenfor hjemsteds-

fylket i sammenheng med den betydning ekteskapelig status er påvist å ha. Uten at vi har undersøkt det direkte, regner vi således med at det er en større overvekt av gifte blant kvinnelige lærerkandidater bosatt utenfor hjemstedsfylket enn blant bosatte i hjemstedsfylket.

Tabell 29. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med arbeid og/eller bosted i eller utenfor hjemstedsfylket etter yrke. 1. november 1973. Prosent *Female and male teacher graduates with work and/or recidence in or outside domicile county by occupation. Percentages*

Yrke *Occupation*	Kvinner med arbeid eller bosted i *Females with work or recidence in*			Menn med arbeid eller bosted i *Males with work or recidence in*		
	Hjemstedsfylket *Domicile county*	Nabofylke til hjemstedsfylket *County neighbour to domicile county*	Annet fylke *Other county*	Hjemstedsfylket *Domicile county*	Nabofylke til hjemstedsfylket *County neighbour to domicile county*	Annet fylke *Other county*
Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	78	73	70	87	92	84
Annet yrke *Other occupation*	1	2	4	6	3	9
Uten yrke *No occupation*	21	25	26	7	5	7
I alt *Total*	100	100	100	100	100	100
Tallet på kandidater *Number of graduates*	552	204	328	436	122	198

Mellom lærerkandidater som har sitt arbeidssted og/eller bosted i ulike deler av landet synes det heller ikke å være store forskjeller i yrkesfordelingen. Kandidater som høsten 1973 var bosatt i Oslo, hadde imidlertid en annen yrkesfordeling enn kandidater med arbeid og/eller bosted i andre distrikter. Særlig blant menn, men også for kvinner, var det i Oslo langt vanligere enn ellers at lærerkandidatene hadde arbeid utenfor skolen. I alt to femteparter av mannlige 1965-kandidater bosatt i Oslo hadde således annet inntektsgivende arbeid enn lærerarbeid. Av mannlige lærerkandidater bosatt i Oslo hadde ikke stort mer enn halvparten pedagogisk arbeid høsten 1973. Også de kvinnelige lærerkandidatene i Oslo hadde forholdsvis sjelden lærerarbeid, i det bare om lag tre femteparter var å finne i pedagogisk arbeid.

Tabell 30. Kvinnelige og mannlige lærerkandidater med arbeids- og/eller bosted i ulike landsdeler etter yrke. 1. november 1973. Prosent *Female and male teacher graduates with work and/or recidence in different regions, by occupation. Percentages*

Landsdel *Region*	Kvinner *Females*				Menn *Males*			
	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	I alt *Total*	Pedagogisk yrke *Pedagogical occupation*	Annet yrke *Other occupation*	Uten yrke *No occupation*	I alt *Total*
Østlandet	72	3	25	100	86	9	5	100
Oslo	62	8	30	100	55	38	7	100
Østlandet ellers	75	1	24	100	91	4	5	100
Sørlandet	71	-	29	100	93	5	2	100
Vestlandet	78	2	20	100	91	5	4	100
Trøndelag	75	2	23	100	77	3	20	100
Nord-Norge	84	-	16	100	87	5	8	100
Hele landet *The whole country* ...	74	2	24	100	87	6	7	100
Spredtbygd kommune[1]	77	1	22	100	90	3	7	100
Tettbygd kommune[2]	73	3	24	100	85	9	6	100

1) See table 4, note 2. 2) See table 4, note 3.

Tallene viser ellers at kvinnelige lærerkandidater bosatt i Nord-Norge hadde pedagogisk arbeid oftere enn de bosatte i andre landsdeler. Det er dessuten grunn til å nevne at yrkesaktiviteten var høy blant mannlige lærerkandidater på Sørlandet og lav blant dem i Trøndelag. Blant de sistnevnte lærerkandidatene var forholdsvis mange opptatt med videreutdanning høsten 1973; et spesielt forhold som det er naturlig å se i sammenheng med at Lærerhøgskolen er plassert i landsdelen.

Yrkesfrekvensene i befolkningen viser heller ingen store variasjoner fra landsdel til landsdel[1]. Så langt er det altså samsvar mellom yrkesaktiviteten til lærerkandidatene og den til folk flest. De forholdsvis små geografiske avvik som kan påvises, var imidlertid andre for lærerkandidatene enn i befolkningen. Kvinner i Oslo er for eksempel i alminnelighet mer yrkesaktive enn i landet ellers, mens de nordnorske kvinner gjennomgående er mindre yrkesaktive enn landsgjennomsnittet. Blant de kvinnelige lærerkandidatene var, som påvist foran, yrkesaktiviteten forholdsvis lav i Oslo og forholdsvis høy i Nord-Norge. I tolkningen av disse resultatene må vi imidlertid huske på at tall for ett lærerkull gir et

1) Tor Fr. Rasmussen: *Yrkesbefolkningen i Norge.* Artikler fra Statistisk Sentralbyrå nr. 76, Oslo 1975.

spinkelt grunnlag for en analyse av geografiske variasjoner i lærerkandidaters yrkesforhold.

9. SAMMENFATNING

Artikkelen gir en oversikt over resultatene av en undersøkelse av utdannings- og arbeidsforholdene til lærerkandidatene fra 1965. Innledningsvis omtales formålet med og opplegget av undersøkelsen, og det gis en oversikt over oppgaveinnsamlingen. Dernest behandles først sammensetningen av lærerkullet og så utdanningen til lærerkandidatene. I de siste kapitlene drøftes yrkesaktiviteten til lærerkullet samlet og til kandidater med ulik bakgrunn når det gjelder kjønn, familieforhold, utdanning og geografisk tilknytning.

Tre femteparter av de uteksaminerte fra allmennlærerskolene i 1965 var kvinner. Det var omtrent samme overvekt av kvinner blant lærerkandidatene som i de nærmest foregående og etterfølgende kull. Lærerkandidatene utgjorde for kvinner 5,0 prosent og for menn 3,2 prosent av det årskullet i befolkningen de oftest tilhørte, nemlig kvinner og menn i alderen 22 år ved utgangen av 1965. De kvinnelige lærerkandidatene var gjennomgående yngre enn de mannlige. Regnet i fylte år ved utgangen av eksamensåret var gjennomsnittsalderen for kvinner 24,3 år mot 25,7 år for menn.

Om lærerkandidatenes forutdanning, deres grunnleggende og videregående lærerutdanning gir undersøkelsen blant annet disse opplysninger:

- Tre fjerdeparter av lærerkandidatene hadde fullført gymnaseksamen før de begynte på lærerskolen. Den resterende fjerdepart hadde i hovedregelen realskole og/eller folkehøgskole som forutdanning. Gymnasutdanningen til lærerkandidatene var språkfaglig i langt større utstrekning enn blant artianere flest.
- Kandidater med gymnasutdanning hadde med få unntak gjennomgått de to-årig lærerskolelinjer eller en tre-årig forsøkslinje. Den fjerdeparten av kandidatene som manglet gymnaseksamen, ble uteksaminert fra fire-årig lærerskole. Blant kandidatene på fireårig linje var det et flertall menn.
- De kvinnelige lærerkandidatene oppnådde ofte en bedre gj.sn.-karakter til lærerprøven enn sine mannlige kullkamerater.

- Fram til høsten 1973 hadde i alt tre femteparter av kandidatene fullført videreutdanning. Den ene halvparten av disse hadde ettårig kompetansegivende videreutdanning, den andre hadde adjunktutdanning og i noen få tilfelle lektorutdanning.
- Vel en fjerdepart av videreutdanningene var språkfaglige. Nest etter språk var videreutdanning i spesialpedagogikk mest vanlig. Lærerkandidatene hadde forholdsvis sjelden videreutdanning i matematikk og andre realfag; blant kvinner var det særlig sjeldent med videreutdanning i realfag.
- Mannlige lærerkandidater hadde videreutdanning betydelig oftere enn kvinnelige kandidater. Prosentandelen med adjunktutdanning var dobbelt så høy for menn som for kvinner.
- Gifte kvinner med barn hadde videreutdanning av et omfang på under det halve av videreutdanningen til resten av lærerkullet. Det er således klart at omsorgen for mindreårige barn har vært en vesentlig hindring for kvinnenes utdanning, og at dette forhold forklarer det meste av forskjellen i videreutdanning mellom kvinnelige og mannlige lærerkandidater.

Oversikten over lærerkandidatenes yrkesaktivitet bygger i hovedsak på en inndeling i tre grove yrkesgrupper, nemlig i pedagogisk arbeid, annet yrke og uten yrke. Høsten 1973 hadde i alt fire femteparter av lærerkandidatene pedagogisk arbeid, mens 4 prosent hadde annet yrke og 17 prosent var uten yrke. Yrkesfordelingen var omtrent den samme også i de åtte foregående år. Tallet på kandidater i pedagogisk arbeid var imidlertid størst de to første årene etter lærerprøven, for deretter å vise tendens til nedgang. Flertallet av lærerkandidatene (64 prosent) hadde i perioden 1965-1973 hatt pedagogisk arbeid med kortere eller lengre avbrekk, mens vel en tredjepart hadde stått i pedagogisk arbeid i hele perioden. Bare ca. en halv prosent av kandidatene i undersøkelsen hadde i det hele tatt ikke hatt pedagogisk arbeid etter fullført allmennlærerskole.

Resultatene av undersøkelsen viser at yrkesaktiviteten var klart større blant mannlige enn blant kvinnelige lærerkandidater. Av mennene stod 87 prosent og av kvinnene 74 prosent i pedagogisk arbeid høsten 1973, samtidig som 6 prosent av mennene mot bare 2 prosent av kvinnene hadde annet yrke. Nesten en fjerdepart av de kvinnelige lærerkandidatene var uten yrke, mens det blant de mannlige lærerkandidatene bare var 1 av 15 som var ikke yrkesaktiv på undersøkelsestidspunktet. Tallet på kvinner i pedagogisk arbeid var avtatt fra år til år i undersøkelsesperioden, fra

88 prosent høsten 1965 til 74 prosent høsten 1973. Utviklingen for menn har derimot vært den motsatte. Tallet på mannlige lærerkandidater i pedagogisk arbeid gikk opp fra 79 prosent i 1965 til 87 prosent åtte år senere.

Ellers viser undersøkelsen blant annet at:

- Forskjellen i yrkesaktiviteten til kvinnelige og mannlige lærerkandidater utdypes ved at kvinner ofte har deltidsarbeid. Nesten tredjeparten av de kvinnelige lærerkandidater med pedagogisk arbeid var høsten 1973 deltidsansatt i skoleverket.
- Gifte kvinnelige lærerkandidater som hadde mindreårige barn, var engasjert i yrkeslivet vesentlig sjeldnere enn andre kandidater. Barnløse kvinner, både gifte og ugifte, stod i pedagogisk arbeid vel så hyppig som menn.
- Kandidater med videreutdanning hadde høsten 1973 oftere pedagogisk arbeid enn kandidater uten kompetansegivende videreutdanning.
- Yrkesaktiviteten til lærerkandidatene viste ingen store variasjoner med kandidatenes geografiske tilknytning. Kandidater bosatt i Oslo hadde imidlertid arbeid utenfor skolen langt oftere enn kandidater med arbeid og/eller bosted i andre distrikter.

De tall undersøkelsen gir for blant annet yrkesaktiviteten til lærerkandidatene, gjelder strengt tatt bare for den delen av lærerkullet som sendte inn opplysninger til undersøkelsen, det vil si for ni tiendeparter av de uteksaminerte fra allmennlærerskolene i 1965. Utfallet av kontroller det har vært mulig å ta på betydningen av at opplysninger mangler fra en tiendedel av kandidatene, har imidlertid gitt grunn til å regne den registrerte yrkesfordeling som representativ for alle lærerkandidatene fra 1965, som var bosatt innenlands. For de døde og de utvandrede (45 kandidater) og for 54 kandidater det ikke lykkes å oppspore, må vi regne med noe avvikende yrkesforhold. En beregning hvor vi har tatt hensyn til det[1], gir denne yrkesstatus pr. 1. november 1973 for alle kandi-

1) I beregningen er de 54 kandidatene med ukjent adresse, fordelt med 10 prosent som utvandrede og døde, 45 prosent i pedagogisk arbeid, 5 prosent i annet yrke og 40 prosent uten yrke.

dater uteksaminert fra allmennlærerskolene (lærerprøven) i 1965:

	Kandidater			Prosent		
	I alt	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner	Menn
Utvandret eller død ..	51	40	11	2,4	3,2	1,3
Pedagogisk yrke	1 637	902	735	77,0	71,1	85,7
Annet yrke	80	27	53	3,8	2,1	6,2
Uten yrke	358	300	58	16,8	23,6	6,8
Kandidater i alt	2 126	1 269	857	100,0	100,0	100,0

Lærerutdanningsrådet
Oslo-Dep,. Oslo 1

FORTROLIG

Vedlegg

Utdannings- og arbeidsforhold til lærerkandidater fra 1965

Skjema nr.	Skriv ikke her	Skriv ikke her
Ekteskapelig status 1 ☐ Ugift 2 ☐ Gift 3 ☐ Tidligere gift	Ektefelles yrke (stilling, ev. husarbeid eller studier)	
Tallet på barn i ulike aldersgrupper:	Under 3 år / 3 - 6 år / 7 - 10 år / 11 år og over	

	Skolens navn	Utdanningens art (kurstype, linje, fagområde)	X	Varighet Fra	Til
Utdanning etter folkeskolen tilsvarende minst ett halvt års (ett semesters) studietid (Oppgis i tidsrekkefølge)					
	Sett kryss for utdanninger som kan inngå i lønnsopprykk →				
Kortere kurs eller selvstudier etter lærerprøven					

	Skoleslag, bedriftens art (bransje) o.l.	Arbeidssted (Kommune)	Yrke eller stilling (arbeidets art)	Varighet Fra	Til	5	6
Yrkesaktivitet etter avlagt lærerprøve (Før opp lønnet arbeid i hovedstilling el. arbeid som selvstendig næringsdrivende, i tidsrekkefølge.						7	8
						9	0
						1	2
						3	
Inntekt i oktober 1973 (i kroner)	Fast avtalt lønn i hovedst.	Tillegg opptj. i hovedst.	Annen opptjent inntekt	Samlet inntekt i okt.			

Besvares av alle som var ansatt (inkl. permiterte) i skoleverket pr. 1. november 1973.

Omfanget av arbeidet: 1 ☐ Heltidsansatt 2 ☐ Deltidsansatt

Dersom deltidsansatt, oppgi timetall pr. uke:

Størrelse og årskullsammensetning til klasser De underviser i:

Klasse nr. 1 (Flest timer)		Klasse nr. 2 (Nest flest timer)		Klasse nr. 3 (Tredje flest timer)	
Elevtall	Årskull	Elevtall	Årskull	Elevtall	Årskull

Samlet klassetall ved den skolen De er ansatt:

1 ☐ Rådgiver
2 ☐ Fagrettleder Tilsynslærer
3 ☐ Sosiallærer
4 ☐ Lærer for støtte-, hjelpe- eller annen spesialundervisning
5 ☐ Førstelærer
6 ☐ Skolestyrer
7 ☐ Skolesjef Skoleinsp.
8 ☐ Annen særlig oppgave, spesifiser: .....

Har De planer om å skifte arbeid eller slutte i lønnet arbeid i løpet av det nærmeste året?

1 ☐ Ja, jeg har planer om å gå over i annen stilling i skoleverket
2 ☐ Ja, jeg har planer om å ta arbeid utenfor skoleverket
3 ☐ Ja, jeg har planer om å slutte i lønnet arbeid
4 ☐ Nei, jeg har ingen slike planer

Dersom ja, angi **hovedgrunnen** til at De ønsker å skifte eller å slutte i lønnet arbeid (sett bare ett kryss):

1 ☐ Nåværende stilling er midlertidig eller vikariat
2 ☐ Ønsker bedre lønnsvilkår
3 ☐ Ønsker endring p.g.a. disiplinproblemer
4 ☐ P.g.a. andre samarbeids- og trivselsproblemer ved skolen
5 ☐ Ønsker mer krevende arbeidsoppgaver
6 ☐ Ønsker mindre krevende arbeidsoppgaver
7 ☐ Bedre utdanningsmuligheter
8 ☐ Ønsker bedre boligforhold
9 ☐ Stell og tilsyn med barn
10 ☐ Bedre kontakt med slekt eller tidligere hjemsted
11 ☐ Ektefelles arbeid
12 ☐ Annen hovedgrunn, oppgi hvilken: .....

Besvares av alle som hadde arbeid utenfor skoleverket eller som var ikke-yrkesaktive pr. 1. november 1973.

Omfanget av arbeidsaktivitet: 1 ☐ Heltidsbeskjeftiget 2 ☐ Deltidsbeskjeftiget 3 ☐ Ikke i arbeid

Størrelse og årskullsammensetning til den eller de klasser De sist underviste i:

Klasse nr. 1 (Flest timer)		Klasse nr. 2 (Nest flest timer)		Klasse nr. 3 (Tredje flest timer)	
Elevtall	Årskull	Elevtall	Årskull	Elevtall	Årskull

Hovedgrunnen til at De sluttet i undervisningsstilling eller til at De ikke har innehatt noen slik stilling (sett bare ett kryss):

1 ☐ Søkt, men ikke fått passende stilling i skolen
2 ☐ Fikk bedre betalt arbeid utenfor skolen
3 ☐ Disiplinproblemer i skolen
4 ☐ Andre samarbeids- og trivselsproblemer i skolen
5 ☐ Fikk mer krevende arbeidsoppgaver
6 ☐ Fikk mindre krevende arbeidsoppgaver
7 ☐ Videreutdanning
8 ☐ Boligforhold
9 ☐ Stell og tilsyn med barn
10 ☐ Behov for å være hjemme av andre grunner
11 ☐ Ikke-yrkesaktiv p.g.a. sykdom
12 ☐ Annen hovedgrunn, oppgi hvilken .....

Har De planer om å ta arbeid i skolen i løpet av de nærmeste år? 1 ☐ Ja 2 ☐ Nei

Dersom ja:

Hvilket år planlegger De å ta arbeid i skolen? 19 .....

Er De interessert i å delta i oppfriskningskurs: 1 ☐ Ja 2 ☐ Nei

Planlegger De å ta heltids- eller deltidsarbeid? 1 ☐ Heltidsarbeid 2 ☐ Deltidsarbeid

Vil De søke arbeid ved: 1 ☐ Grunnskole, barnetrinnet 2 ☐ Grunnskole, ungdomstrinnet 3 ☐ Annen skole

ENGLISH SUMMARY

This article presents a survey on the educational and occupational conditions of a class of teachers for the elementary school, those who graduated from ordinary teachers' training colleges in 1965. The survey is based on information collected in the autumn 1973 from 1889 teacher graduates. Totally, 2 126 persons graduated from ordinary teachers' training colleges in 1965. In spite of the fact that no information is available for 1/10 of the graduates, all feasible checks seem to indicate that the results can be taken as representative for all teacher graduates from 1965 who lived in Norway at the time of the survey.

The article opens with a description of the aim and scope of the survey, and the data collection is viewed. Further, the composition of the teacher class is treated, and the education of the candidates. In the last chapters, the occupational activity is discussed as regards the whole class, and various groups of candidates, such as groups of sex, family background, education and geographical connection.

Three fifths of the graduates from ordinary teachers' training colleges in 1965 were women. Almost the same majority of women could be found in the years immediately preceeding, and in the years after. By and large, females were younger than male teachers. The average ages at the end of graduation year were for women 24.3 years, and 25.7 years for men.

Up to autumn 1973, three fifths of the 1965 graduates had completed continuing education. One half of these had one-year continuing education for teachers, the other half had two-year supplements. A little more than one quart of the continuing education was within the field of languages. Next came education for teaching handicapped children. Continuing education in science was comparatively rare, especially among female teachers.

Male teachers had taken countinuing education more often than female. The percentage of males with continuing education was twice that of females. For the most part, this difference seems to be related to care of children. Female teachers with children of their own would have continuing education of less than half the extent of the rest of the class.

The analysis of the teachers' occupational activity is mainly built on the three rough groupings pedagogical occupation, other occupation, and no occupation. In the autumn 1973, four out of five teacher graduates had pedagogical work, while 4 per cent were in other occupation, and 17 per cent had no occupation.

The occupaional activity was higher among male than among female teacher graduates. Of males 87 per cent and of females 74 per cent did pedagogical work in the autumn 1973, while 6 per cent of the males and only 2 per cent of the females had other occupation. Almost one fourth of the female graduates were without occupation; among males only one out of fifteen was economically inactive at the time of the survey.

The number of women in pedagogical work decreased through the years, from 88 per cent in the autumn 1965 to 74 per cent in the autumn 1973. The men's activity went the opposite direction. The number of male graduates employed in pedagogical work increased from 79 per cent in 1965 to 87 per cent eight years later.

The survey also shows that the female teacher graduates from 1965 had part-time work quite often. Nearly one third of the females in pedagogical work in 1973 were part-time employed in the school system. When female teachers have a less close connection to occupational life, this too is a condition tied up with women's rôle as to care of children. Thus, the survey shows that childless female teachers were in pedagogical work just as frequently as male teachers.

Utkommet i serien ART

Issued in the series Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART)

Nr. 75 Erling Sverdrup: Multiple Comparisons by Binary and Multinary Observations *Multiple sammenlikninger ved binære og multinære observasjoner* 1975 33 s. kr 7,00

" 76 Tor Fr. Rasmussen: Yrkesbefolkningen i Norge *The Economically Active Population in Norway* 1975 95 s. kr 8,00

" 77 Erik Biørn: The Distributive Effects of Indirect Taxation: An Econometric Model and Empirical Results Based on Norwegian Data *Fordelingsvirkningene av den indirekte beskatning: En økonometrisk modell og empiriske resultater basert på norske data* 1975 17 s. kr 5,00

" 78 Inger Gabrielsen: Aktuelle skattetall *Current Tax Data* 1975 45 s. kr 8,00

" 79 Idar Møglestue: Befolkningens utdanningsbakgrunn En analyse av tall fra Folketalling 1970 *Educational Background of the Population An Analysis of Data from Population Census 1970* 1975 89 s. kr 8,00

" 80 Knut Ø. Sørensen: Statistisk Sentralbyrås befolkningsprognosemodell ved de regionale framskrivinger 1975 *The Population Projection Model of the Central Bureau of Statistics of Norway in the Regional Projections* 1976 48 s. kr 5,00

" 81 Petter Jakob Bjerve: Two Addresses on Statistical Co-operation *To talar om statistisk samarbeid* 1976 20 s. kr 5,00

" 82 Gerd Skoe Lettenstrøm: Fødselstall i ekteskapskohorter 1965-1972 En analyse på grunnlag av registerdata *Fertility of Marriage Cohorts 1965-1972 An Analysis Based on Register Data* 64 s. kr 8,00

" 83 Lorents Lorentsen og Tor Skoglund: MSG-3 En modell for analyse av den langsiktige økonomiske utvikling *MSG-3 A Model for Analysis of the Long Term Economic Development* 46 s. kr 7,00

" 84 Petter Jakob Bjerve: Trends in Norwegian Planning 1945-1975 *Utviklingstendensar i norsk planlegging gjennom 30 år* 42 s. kr 7,00

" 85 Idar Møglestue og Arild Jeber: Utdanning og yrke til lærerkandidatene fra 1965 *Education and Occupation of Graduates from Teachers' Training Colleges in 1965* 55 s. kr 8,00

Fullstendig oversikt over tidligere nummer av serien Artikler finnes i nr. 80.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co., Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere
Pris kr 8,00

Omslag trykt hos Grøndahl & Søn Trykkeri A.s, Oslo

ISBN 82-537-0611-1